

UMUMİ HIFZISSIHA KANUNU

KANUN NO: 1593

Resmi Gazete: 6 Mayıs 1930 - Sayı: 1489

BİRİNCİ BAP

SIHHİ TEŞKİLAT

BİRİNCİ FASIL

DEVLET HİDEMATI SIHHİYESİ VE SIHHİ MERCİLER

MADDE 1 - Memleketin sıhhi şartlarını ıslah ve milletin sıhhatine zarar veren bütün hastalıklar veya sair muzır amillerle mücadele etmek ve müstakbel neslin sıhhatli olarak yetişmesini temin ve halkı tıbbi ve içtimai muavenete mazhar eylemek umumi Devlet hizmetlerindedir.

MADDE 2 - Umumi sıhhat ve içtimai muavenet hizmetlerine ait Devlet vazai Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tarafından ifa ve hususi idarelerle belediyelere ve sair mahallî idarelere bırakılan hizmetlerin sureti icrası murakabe olunur. Milli Müdafaa teşkilâtına ait sıhhi işler müstesna olmak üzere bütün sıhhat ve içtimai muavenet işlerinin mercii ve mürakıbu bu Vekâlettir.

MADDE 3 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti bütçeleriyle muayyen hatlar dahilinde olarak aşağıda yazılı hizmetleri doğrudan doğruya ifa eder:

1 - Doğumu tezyit (*) ve teshil ve çocuk ölümünü tenkis edecek tedbirler.

(*) Fıkranın (Doğumu tezyit) hakkındaki hükmü 1 Nisan 1965 tarih ve 557 sayılı Kanunun 8 nci maddesiyle kaldırılmıştır.

2 - Validelerin doğumdan evvel ve doğumdan sonra sıhhatlerinin vikayesi.

3 - Memlekete sâri ve salgın hastalıkların hulûlüne mümanaat.

4 - Dahilde her nevi intani, sâri ve salgın hastalıklarla veya çok miktarda ve fiyatı intaç ettiği görülen sair muzır âmillerle mücadele.

5 - Tababet ve şubeleri sanatlarının icrasına nezaret.

6 - (Değişik: 2410 - 16.4.1934) (...) (*) İlâçlar ve bütün zehirli müessir ve uyuşturucu maddelerle

yalnız hayvanlar için serumlar ve aşıları murakabe hariç olmak üzere her nevi serum ve aşıları murakabe,

7 - Çocukluk ve gençlik hıfzıssıhhasına ait işlerle çocuk sıhhat ve bünyesinin muhafaza ve tekâmülüne ait tesisatın murakabesi.

—————
(* Madde 3 ün 1. fıkrasının (6) numaralı bendindeki "Gıdalar ile" ibaresi, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince madde metninden çıkarılmıştır.

—————
8 - Mektep hıfzıssıhhası.

9 - Mesai ve san'at hıfzıssıhhası işleri.

10 - Maden suları ile sair havassı şifaiyesi olan sulara nezaret.

11 - Hıfzıssıhha müesseseleri ve bakteriyoloji lâboratuvarları ve alelûmum hayati muayene ve tahlillere mahsus müesseseler küşat ve idaresi.

12 - Mesleki tedrisat müesseseleri küşat ve idare veya mümasili müessesatı murakabe ve bunlara müsaade itası.

13 - Mecnunlarla sair ruhi hastalıklara mahsus tedavihaneler veya mâlûl veya herhangi bir noksanii hilkate malik olanları kabul edecek yurt veya müesseseler tesis ve idare.

14 - Muhacrin sıhhat işleri.

15 - Hapisanelerin ahvali sıhhiyesine nezaret.

16 - Tıbbi istatistiklerin tanzimi.

17 - Sıhhi neşriyat ve propagandalar.

18 - Vesaiti münakale umuru sıhhiyesinin nezaret.

MADDE 4 - Doğrudan doğruya şehir ve kasabalar, köyler hıfzıssıhhasına veya tıbbi ve içtimai muavenete mütaallik işlerin ifası belediyelere ve idaresi hususiyelere ve sair mahallî idarelere tevdi edilir. Vekâlet indelicap bu idarelere rehber olmak üzere bazı mahallerde nümune tesisatı vücuda getirir.

İKİNCİ FASIL

SIHHAT VE İÇTİMAİ MUAVENET TEŞKİLATI

MADDE 5 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti 3 üncü maddede zikredilen hizmetleri ifa için hususi teşkilât kanununa tevfikân teşkil edilmiş fenni ve idari şubelerden mürekkeptir. Kanunu mahsusuna tevfikân mülhak bütçe ile idare olunan Hudutlar ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine merbut olarak ifayı vazife eyler.

MADDE 6 - Her vilâyette Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine merbut olmak üzere bir Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürü bulunur. Sıhhat müdürleri buldukları vilâyetlerde Vekâletin en büyük memuru olmakla beraber valilerin sıhhi müşaviridirler. Valiler mevcut sıhhi kanun, nizam ve talimatlara tevfikân sıhhiye müdürlerini istihdam ederler ve sıhhi hususlarda onların rey ve mütalâalarını alırlar.

MADDE 7 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet müdürleri buldukları vilâyetin sıhhi umur ve muamelelerinden vali ile beraber mesul olup bütün sıhhi kanun, nizam, talimat ve emirlerin iyi tatbikına nezaretle mükelleftir.

MADDE 8 - Her kazada ve icabı takdirinde nahiye merkezlerinde bir veya mütaaddit Hükümet tabipleri istihdam olunur. Hükümet tabipleri doğrudan doğruya vilâyet sıhhiye müdürünün emri altında olup memur oldukları mahallerin sıhhi umur ve muamelelerinden mesuldür ve kaymakamın sıhhi hususatta sıhhi müşaviridir. Hükümet tabiplerinin maiyetlerinde sıhhi işlerde kendilerine muavenette bulunmak üzere küçük sıhhat memurları istihdam edilir.

MADDE 9 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti üçüncü ve dördüncü maddelerde zikredilen vazifeleri ifa ve müesseseleri idare etmek üzere tabipler, baytarlar, eczacılar, sair sıhhi ve idari memurlar tâyin ve istihdam eder.

ÜÇÜNCÜ FASIL**YÜKSEK SIHHAT ŞURASI**

MADDE 10 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tevdi edilecek yüksek sıhhi ve içtimai meseleler hakkında rey ve mütalâasını beyan ve sıhhi ve içtimai hizmet ve muavenetlere ait kanun, nizamname ve talimatnameleri birinci derecede tetkik eylemek ve tababet ve şubeleri sanatlarını ifadan mütevellit adli meselelerde ihtibar vazifeleriyle mükellef olmak üzere bir Yüksek Sıhhat Şûrası teşkil olunmuştur.

MADDE 11 - Yüksek Sıhhat Şûrası dokuz âzadan mürekkep olup bu âza Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili tarafından memlekette ilim ve irfanı ve eserleri veya sıhhi hizmetleri ile mârufiyet kesbetmiş zevat arasından intihap ve Başvekâlete inhası ve Reiscumhurun tasdıkı ile tâyin olunur.

MADDE 12 - (Değişik: 5305 - 17.1.1949) Yüksek Sağlık Şûrası üyeleri 11 inci maddede zikredilen esaslar dâhilinde 3 yıl süre ile vazife görmek üzere seçilirler. Bu kanunun yayımından sonra yapılacak ilk seçimde seçilecek 9 üyeden 3 ü bir yıl, 3 ü iki yıl ve diğer 3 ü de 3 yıl süre ile vazife görürler. Üyelerden hangilerinin bu süreler sonunda üyelikten çıkacakları ilk oturumda

çekilecek kur'a ile belirtilir.

Bundan sonraki seçimlerde üyeliğe getirilenler 3 er yıl vazife görürler ve bu sürenin sonunda üyelikleri kendiliğinden düşer.

Süresi sona eren üyeler yeniden seçilebilirler. Bir daha seçilmeyenler (Yüksek Sıhhat Şûrası Fahri Üyesi) ünvanını ölünceye kadar taşırlar.

MADDE 13 - Yüksek Sıhhat Şûrası her sene Teşrinisani, Şubat, Mayıs aylarında olmak ve her devrei içtimaiyesi on günden aşağı olmamak üzere içtima eder. Vekâletçe lüzum görüldüğü takdirde fevkalâde içtimalar aktolunur. İçtima mahalli Ankara'dır.

MADDE 14 - (Değişik: 5305 - 17.1.1949) Yüksek Sağlık Şûrası Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanının veya onun tensip edeceği bir zatın başkanlığı altında asli üyelerden en az 5 üyenin huzuru ile toplanır, kararlar üçte iki oy çokluğu ile verilir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Müsteşarı, Danışma ve İnceleme Kurulu Başkanı, Sağlık İşleri ve Sosyal Yardım İşleri Genel Müdürleri Yüksek Sağlık Şûrasının tabii üyelerindendir.

MADDE 15 - Yüksek Sıhhat Şûrasının toplu olmadığı zamanlarda mükellef olduğu vazifelere taallûk eden acele işlerle iştigal etmek üzere Yüksek Sıhhat Şûrası kendi âzası arasından üç kişilik bir encümen intihap eder.

MADDE 16 - Yüksek Sıhhat Şûrası âzasına her devrei içtimaiyeye mahsus olmak üzere her sene bütçesinde miktarı muharrer bir hakkı huzur verilir. Ankara haricinden gelenlere harcırahları ve vekâletçe tâyin olunacak yevmiyeleri ita olunur.

MADDE 17 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti merkezi teşkilâtı ve vilayetler sıhhi teşkilâtı ve Yüksek Sıhhat Şûrası vazifelerinin istilzam ettiği nizamnameler tanzim ve neşrolunur.

DÖRDÜNCÜ FASIL

VİLAYET HUSUSİ İDARELERİ VE BELEDİYELER

MADDE 18 - Vilâyet hususi idareleri bütçelerinde hususi kanuna tevfikan tefrik ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin tensibi ile sarfolunan sıhhi ve içtimai işlere mahsus tahsisat, vilâyet merkezinde veya tensip olunacak sair mahallerde açılacak hastaneler ve dispanserlerle seyyar etıbba teşkilatına ve seyyar etüv tedarikine ve tephirat ve tathirat istasyonları tesisine ve verem ve frengi ve çocuk vefiyatı mücadelesine muhtas hıfzıssıhhai içtimaiye dispanserlerine ve sıtma ve frengi ilacı tedarikine ve Sıtma Kanununda tasrih edilen ahvalde sıtma membalarının izalesine sarfolunur.

MADDE 19 - Vilâyetler hususi idarelerine ait sıhhi teşkilât ve tesisat mahallî Sıhhat ve İçtimai Muavenet müdürlerinin murakabesi altında bulunup bunlara ait muamelât kanun ve nizamnamelerine tevfikan sıhhat müdürleri tarafından ifa olunur.

MADDE 20 - Belediyenin umumi hıfzısıhha ve içtimai muavenete taallûk eden mesailden ifasiyle mükellef oldukları vazifeler aşağıda zikredilmiştir.

1 - İçilecek ve kullanılacak evsafı fenniye haiz su celbi.

2 - Lağım ve mecralar tesisatı.

3 - Mezbaha inşaatı.

4 - Mezarlıklar tesisatı ve mevta defni ve nakli işleri.

5 - Her nevi muzahrafatın teb'it ve imhası.

6 - Meskenlerin sıhhi ahvaline nezaret.

7 - Sıcak ve soğuk hamamlar tesisi.

8 - (...) (Madde 20 nin 1. fıkrasının (8) numaralı bendi, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanununun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

9 - Umumi mahallerde halkın sıhhatine zarar veren âmiller izale.

10 - Sâri hastalıklarla mücadele işlerine muavenet.

11 - Hususi eczane bulunmayan yerlerde eczane küşadı.

12 - İlk tıbbi imdat ve muavenet teşkilâtı.

13 - Hastane, dispanser, süt çocuğu, muayene ve tedavi evi, aceze ve ihtiyar yurtları ve doğum evi tesis ve idaresi.

14 - Meccani doğum yardımı için ebe istihdamı.

MADDE 21 - Vilâyet hususi idareleriyle belediyelerin 18 ve 20 nci maddelerde gösterilen hizmetlerini ifa için kanunu mahsuslarına tevfikan Vekâletçe tâyin olunan etibba ve sair memurin istihdam olunur.

MADDE 22 - Belediyeler ve vilâyetler hususi idarelerince sıhhi ve içtimai hizmetlerden hangilerinin ifası mecburi ve hangilerinin ihtiyarî olduğu hususi kanunlarına tevfikan tâyin ve bu hizmetlerde istihdam edilecek tabip ve memurların kadroları İcra Vekilleri Heyetince musaddak bir talimatname ile tesbit olunur. Hükümet tabipleri olmayan yerlerde belediye tabipleri nizamnamesine tevfikan Hükümet tabiplerinin ifasiyle muvazzaf oldukları vazifelerle mükelleftirler.

BEŞİNCİ FASIL

VİLAYETLER VE KAZALAR UMUMİ HIFZISSIHHHA MECLİSLERİ

MADDE 23 - Her vilayet merkezinde bir umumi hıfzıssıhha meclisi toplanır. Bu meclis mahallî sıhhat ve içtimai muavenet müdürü, nafıa mühendisi, maarif, baytar müdürü, mevcutsa sahil sıhhiye merkezi tabibi, bir hükümet ve belediye tabibi ve hastane baştabibi ile garnizon ve kıt'a bulunan yerlerde en büyük askerî tabip ve serbest sanat icra eden bir tabip ve bir eczacıdan ve belediye reisinden mürekkeptir. Meclis valinin veya valiye bilvekâle sıhhiye müdürünün riyaseti altında içtima eder. Valinin tensip edeceği bir zat kitabet vazifesini ifa ve zabıtları tanzim eder.

MADDE 24 - Kazalarda bu meclisler kaymakamın riyaseti altında Hükümet tabibi, mevcut ise bir Hükümet baytarı ve askerî tabip, belediye tabibi ve serbest icrayi sanat eden ve kaymakam tarafından intihap edilen bir tabip ve serbest eczacı ile belediye reisinden tereküp eder.

MADDE 25 - Umumi hıfzıssıhha meclisleri müntehap azası her üç senede bir değişir. Eski âzanın yeniden intihabı caizdir. Her defa tebeddülünde kaymakamlar tarafından vilayetlere, valilerce de Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine bildirilir.

MADDE 26 - Umumi hıfzıssıhha meclisleri âlelâde ayda bir kere içtima ederler. Ahvali fevkalade veya sir sâri ve salgın hastalık zuhurunda valinin daveti veya Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin talebi üzerine daha sık toplanırlar.

MADDE 27 - Umumi hıfzıssıhha meclisleri mahallin sıhhi ahvalini daima nazarı dikkat önünde bulundurarak şehir ve kasaba ve köyler sıhhi vaziyetinin ıslahına ve mevcut mahzurların izalesine yarayan tedbirleri alırlar. Sâri ve salgın hastalıklar hakkında istihbaratı tanzim, sâri ve içtimai hastalıklardan korumak çareleri ve sıhhi hayatın faideleri hakkında halkı tenvir ve bir sâri hastalık zuhurunda hastalığın izalesi için alınan tedbirlerin ifasına muavenet eylerler.

MADDE 28 - Umumi hıfzıssıhha meclislerinin mukarreatından mahallî vazifeler ve salahiyetler arasında bulunan işler vali veya kaymakam tarafından icra olunur ve istizana muhtaç olanlar kaymakamlıkça vilayetten ve vilâyetçe Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinden sorulur.

İKİNCİ BAP**SARİ VE SALGIN HASTALIKLARLA MÜCADELE****BİRİNCİ FASIL****HUDUTLAR VE SAHİLLER SİHHİ MÜDAFAASI**

MADDE 29 - Beşinci maddede zikredilen Hudutlar ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü beynelmilel seyrüsefer ve ticaret sebepleriyle intikal eden beşeri ve salgın hastalıklara karşı milli hudutlar ve sahilleri müdafaa vazifesiyle mükelleftir.

MADDE 30 - Hudutlar ve Sahiller Umum Müdürlüğü mer'i olan beynelmilel mukaveleler ve Devletçe mevzu kanunlar, nizamlar ve talimatlar ile Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tarafından bu mukaveleler, kanunlar, nizamlar ve talimatların layıkı ile tatbikını temin için verilen

emirler dairesinde vazifeyi ifa eyler.

MADDE 31 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Bir Türk limanından diğer Türk limanına veya ecnebi limanlarından bir Türk limanına gelen her gemi hareket ettiği limandan bir sıhhat patentası almakla mükelleftir.

MADDE 32 - (...) (Madde 32, 15.6.1942 tarih ve 4255 sayılı kanunun ilgili maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

MADDE 33 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Türk gemilerinin patentaları üzerinde konsolosluk vizesinin bulunmasını mecburi kılan memleketlere mensup gemilerin Türk limanlarına ithalât etmek üzere geldikleri ve hareket limanlarında Türk konsolosu mevcut bulunduğu takdirde bunların patentaları üzerinde konsolos vizesi bulunması mecburidir.

MADDE 34 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Patentayı hâmil olmaksızın boğazlara gelen transit gemilerin gösterecekleri sıhhi beyanname veyahut uğradıkları ecnebi limanlarından aldıkları gümrük veya liman permilerinde o limanın sıhhi durumu hakkında salahiyet sahibi makamlar tarafından verilmiş sıhhi meşruhat patenta yerine kaim olur.

MADDE 35 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) 33 üncü maddede zikredilen vizelere mukabil mahsus kanun mucibince alınacak resimler konsolosluklar tarafından ve konsolos bulunmayan limanlardan vizesiz olarak gelen gemilerden de muvasalat limanlarında mahallî hükümet memurları tarafından tahsil olunur.

MADDE 36 - Sıhhat patentaları üzerinde yapılan her türlü tahrifler veya salahiyettar makamatça tasdik edilmemiş tashihler patentayı hükümden düşürür. Bir geminin hareketinden evvel 48 saat zarfında verilmiş patentalar muteber olup daha evvel verilenlerin hükmü yoktur.

MADDE 37 - Bir geminin hareket limanında kolera, veba, sarıhumma, lekelihumma ve çiçek vakaları veyahut Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tâyin edilecek sair tehlikeli bir maraz salgını mevcut olmadığı halde verilmiş olan patentalar temiz addolunur. Bu hastalıklardan hariçten geldiği tebeyyün eden münferit vakaların zuhuru patentaların temiz addedilmesine mani olmazsa da bu vakalar patentalarda işaret edilmiş olmalıdır.

MADDE 38 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) 37 nci maddede zikredilen hastalıklardan hariçten gelmiş olmadığı tahakkuk eden kolera, veba ve sarıhumma vakalarıyla çiçek ve lekelihumma salgınlarının zuhurunu bildiren patentalar ile mebdinde temiz olduğu halde Türkiye limanlarından birine gelinceye kadar seyahat müddeti esnasında geminin sıhhi durumunda vukua gelen değişiklik dolayısıyla evsafı değişen patentalar bulaşık addolunur.

MADDE 39 - Hiç bir patentayı hamil olmayarak Türkiye limanlarına gelen gemiler bulaşık patenta ile gelmiş gemiler gibi muameleye tabi olurlar.

MADDE 40 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Ecnebi limanlarından gelen teknil gemiler ilk vâsıl oldukları Türk limanında ve munhasıran Türk limanları arasında muntazam sefer yapan milli yolcu gemileri ise ilk hareket ettikleri ve vardıkları son Türk limanlarında sıhhi muameleye (Sıhhi

istintak, pratika, patenta veya vize almak) tabi olup aynı seferde uğrayacakları diğer Türk limanlarında içlerinde bulaşık hastalıklarından musap veya ölü bulunmamak şartıyla tekrar sıhhi muameleye (Pratika ve vize) tabi tutulmadan serbestçe yolcularını çıkarır ve hareket ederler; şu kadar ki, vapurun sıhhi durumunu tevsik için gemi tabibi veya sıhhat memuru numunesine uygun bir bülteni doldurarak limanda sahil sıhhiye idaresine göndermekle mükelleftir.

Muntazam seferler yapan vapurlar haricinde kalan diğer büyük ve küçük bütün gemiler sahil sıhhiye teşkilâtı bulunan her Türk limanlarında sıhhi muameleye tabi olup sahil sıhhiye teşkilâtı bulunmayan limanlarda yalnız hareketlerinde vize almakla mükellef tutulur.

Ancak Türk veya ecnebi limanlarından gerek Akdeniz veya Karadeniz boğazlarına vasıl olan teknil gemiler, transit olarak geçseler dahi, ol bapta mevzu hükümler dairesinde Boğazlarda sıhhi muameleye tabi olurlar.

MADDE 41 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Ecnebi limanlardan ilk Türk limanına vasıl olan gemilerle Boğazlarda sıhhi muameleye tabi tutulan gemiler muvasalatları akabinde ve talimatnamelerle tâyin olunan saatlerde Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü tabip veya memurları tarafından ziyaret ve patentaları ile sıhhi vaziyetleri tetkik olunur. Bu memurlar tarafından serbest pratika verilmedikçe gemilere başkalarının girmesi ve gemilerden 47 nci madde mezkûr talimatname hükümleri haricinde kimsenin çıkması memnudur.

Buharlı veya motörlü alelûmum şilepler, Boğazlar hariç olmak üzere uğradıkları bütün Türk limanlarında ve diğer yelkenli motörlü veya kürekli bilumum deniz nakil vasıtaları ise hem Boğazlarda ve hem uğradıkları teknil Türk limanlarında sıhhi muamelelerini karada sahil sıhhiye dairesinde veya bu vazifeyi gören makama müracaatla yaptırırlar.

MADDE 42 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Kaza fırtına veya ahvali fevkalade sebebiyle bir limana ilticaya mecbur olan gemiler dahi patentalarını veyahut 35 inci maddede yazılı vesikaları mevcut olduğu takdirde göstermeğe ve o limandan hareketlerinde vize almağa mecburdurlar. Bu gemiler sahil sıhhat memurlarının murakabesi altında limanda kalıp ihtiyaçlarını da temin edebilirler.

MADDE 43 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Türk limanlarına gelen ecnebi harb gemileriyle ecnebi donanmalarına mensup muavin sefineler ve hükümdarları, Devlet reislerini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ziyarete gelen zatlara hâmil hususi yatlar ve gemiler patenta ibrazına mecbur değildirler. Kara ile ihtilât etmek ve serbest pratika almak istedikleri takdirde behemehal sıhhi muameleye ve icabında sıhhi tedbirlere tabi tutulurlar.

MADDE 44 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Türk harb sefineleri ve ticaret ile münasebeti olmayıp Hükümete ait bulunan sair gemiler munhasıran hizmetlerine ait işler için Türk Limanları arasında seyrüsefer ettikleri ve hiçbir bulaşık limana uğramadıkları ve yolcu, asker ve sair eşhas naklelemedikleri takdirde Türk limanlarına girip çıktıkları zamanlar sıhhi muameleye tabi değildirler. Fakat gemi içinde sâri hastalık zuhur ettiği takdirde bu gemilerin kaptanları muvasalat limanlarındaki hudut ve sahiller sıhhat memurlarına haber vermeğe mecburdurlar. Bu takdirde tıbbi muayene yapılmadan ve serbest pratika verilmeden kara ile ihtilât edemezler. 37 nci maddede zikredilen hastalıklarla bulaşık limanlardan gelen bu nevi gemiler sair ticaret

sefineleri hakkındaki hükme tabidirler.

MADDE 45 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Türk limanlarından birinde sâri hastalık zuhur ederse Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin emriyle bu limandan hareket eden teknil gemiler, müteakiben uğriyacıkları Türk limanlarında ihtilâttan evvel sıhhi muayeneye tabi tutulurlar.

MADDE 46 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) 43 ve 44 üncü maddelerde zikredilen gemilerle ve küçük mesafelere gidip hiç bir yere uğramıyarak avdet eden tenezzüh, balıkçı ve süngerci ve tahlisiye gemileri müstesna olmak üzere Türkiye limanlarından ithalât ederek çıkan her Türk ve ecnebi gemisi bir sıhhat patentasını hamil olur.

MADDE 47 - Limanlarda gemilerin muvasalat ve hareketlerinde icrası icap eden sıhhi muamele, patentaların şekli, vasıf ve sureti itası, yolcu, mürettebatın ve eşyanın tathiri, bulaşık patentalı gemilere tatbiki icap eden sıhhi tedbirler, muhtelif hastalıklara ait vakalarda yapılacak muamele ve limanlarla hudutlarda müesses tahaffuzanelerin idare sureti ve yirmi dokuzuncu maddede zikredilen sıhhi müdafaaya mütaallik sair bütün muameleler mevcut mukavele ve kanunlara nazaran Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince neşredilecek talimatnamelerle tâyin olunur .

MADDE 48 - Türkiye konsolosları buldukları mahalde zuhur eden ve 37 nci maddede zikredilen hastalık vakalarını ve bunlar hakkında ittihaz edilen tedbirleri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine muntazaman bildirirler. Yalnız bunlardan kolera, veba ve sarıhummadan her vakanın telgrafla ihbarı lâzım gelip diğer hastalıklar ancak salgın şekli aldıkları takdirde mektup ile haber verilir.

MADDE 49 - Türkiye limanlarına sâri ve salgın hastalıkların duhulüne mani olmak için aşağıda zikredilen tedbirler ittihaz edilir:

- 1 - Gemilerin tıbbi muayenesi.
- 2 - Bulaşık olduğundan şüphe edilen yolcuların nezaret altında bulundurulması veya tecridi.
- 3 - Hastaların tahaffuzane veya sâri hastalıkları hastanelerinde şifa buluncaya kadar tedavi ve etrafı için tehlikeleri zail oluncaya kadar tecridi.
- 4 - Gemilerin ve sıhhat memurlarının görecekları lüzum üzerine tathiri kabil olan ticaret eşyasiyle zati eşyanın ve gemi eşyasının fenni tathiri.
- 5 - Hastalık amilini nakle vasıta olan haşeratın ve hayvanların itlafı.
- 6 - Yolcu ve mürettebata aşu veya serum tatbiki.

Bu tedbirlerin tatbiki için lâzım gelen zaman zarfında gemilerin limanlarda tevkifine hudutlar ve sahiller sıhhat memurları salâhiyattadırlar.

MADDE 50 - Sâri ve salgın hastalıkların nakline vasıta olup fenni tathiri mümkün veya faydalı olmıyan her nevi eşyanın gemilerden tahliye edilmesine veya kara veya deniz tarikiyle

memlekete ithaline mümaneata Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti salâhiyattardır. Vekâlet bu hususta müstaceliyetine binaen karar ittihaz ederek gümrüklere ve postaya tebligat icra ettikten sonra keyfiyeti İcra Vekilleri Heyetinin tasvibine arzeder.

MADDE 51 - Türkiye ve ecnebi limanlarından bulaşık veya şüpheli olanlar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince ilân olunur. Bu takdirde bu limanlar müvaredatı, gemilerin patentaları bulaşık olmasa dahi 49 uncu maddede zikredilen tedbirlerden birine tabi olur. Alınan tedbirler Hariciye Vekâletince alâkadar devletlere mer'i mukaveleler dairesinde tebliğ olunur.

MADDE 52 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Bütün Türkiye limanlarında sıhhi muamele ifası Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü memurlarına aittir. Bunların bulunmadığı mahallerde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin göstereceği lüzum üzerine, Hükümet veya belediye tabipleri, liman reisleri veyahut nahiye müdürleri ile gümrük memurları kanun ve nizam ve talimatnameler hükümleri dairesinde sıhhi müdafaaya terettüp eden vazifeleri ifa ederler.

MADDE 53 - Hudutlar ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü hizmetlerine ait olan resimler ve tathir, tephir, tahaffuzhane masrafları ve kanuna muhalif hareket eden gemi kaptanlarından alınması icap eden para cezası mahsus kanuna tevkifan tahsil olunur.

MADDE 54 - Komşu memleketlerden birinde 37 nci maddede zikredilen hastalıklar zuhur ettiği takdirde kara hudutlarında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince vürut edecek yolcularla zati ve ticari eşya hakkında aşağıdaki tedbirler alınır:

1 - Tren, araba veya herhangi bir suretle karadan veyahut nehir yolu ile gelen yolcuların hudutlara dahil oldukları mahalde veya hududa civar münasip bir yerde tıbbi muayeneleri.

2 - Aşı veya serum tatbiki.

3 - Zati veya ticari eşyadan tathir ve tephiri mümkün ve faydalı görülenlerin tathiri.

4 - Yolcuların tıbbi nezaret altına alınması veya şüpheli şahısların tecridi.

5 - Hastaların tecrit ve tedavisi.

MADDE 55 - Komşu memleketlerdeki salgın hastalıkların memleket için tehlikeyi mucip bir şekilde devam eyleyerek adil tedbirler ile bu tehlikenin izalesine imkan görülmediği zamanlarda hudutların hastalık bulunan memlekete mücavir kısmı İcra Vekilleri Heyeti kararıyle muvakkaten seddolanarak her

türlü münakaleler tatil olunabilir.

MADDE 56 - 37 nci maddede zikredilen hastalıklardan birinin hüküm sürdüğü memleketlerden hava nakil vasıtalarıyla vürut eden yolcu ve eşyalar hakkında 54 üncü maddede yazılan tedbirler Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin münasip göreceği hallerde hudutlarda veya bu vasıtaların karaya indikleri mahallerde tatbik olunur.

İKİNCİ FASIL**MEMLEKET DAHİLİNDE SARİ VE SALGIN HASTALIKLARLA MÜCADELE**

MADDE 57 - Kolera, veba, (Bübon veya zatürree şekli), lekeli humma, kara humma (hummayi tiroidi) daimi surette basil çıkaran mikrop hâmilleri dahi -paratifoit humması veya her nevi gıda maddeleri tesemmümatı, çiçek, difteri (Kuşpalazı)- bütün tevkiatı dahi -sâri beyin humması (İltihabı sahayai dimağii şevkii müstevli) uyku hastalığı (İltihabı dimağii sâri), dizanteri (Basilli ve amipli), lohusa humması, (Hummai nifası) ruam, kızıl, şarbon, felci tifli (İltihabı nuhai kuddamii sincabii hâddı tifli), kızamık, cüzzam (Miskin), hummai racia ve malta humması hastalıklarından biri zuhur eder veya bunların birinden şüphe edilir veyahut bu hastalıklardan vefiyat vuku bulur veya mevtin bu hastalıklardan biri sebebiyle husule geldiğinden şüphe olunursa aşağıdaki maddelerde zikredilen kimseler vak'ayı haber vermeğe mecburdurlar. Kudurmuş veya kuduz şüpheli bir hayvan tarafından ısırılmaları, kuduza müptelâ hastaların veya kuduzdan ölenlerin ihbarı da mecburidir.

MADDE 58 - İcrayı sanat eder her tabip 57 nci maddede zikredilen vakaları kati veya muhtemel teşhis vaz'ını mütaakıp ilk 24 saat zarfında sıhhiye dairesine, hükümet veya belediye tabibi bulunmadığı takdirde polis veya jandarma karakoluna hastanın isim ve adresiyle barebar tahriren veya şifahen haber verir. Polis ve jandarma daireleri ıtıla hasıl eyledikleri bu vakaları hiç vakit kaybetmeden alâkadar makamlara bildireceklerdir.

MADDE 59 - (...) (Madde 59, 18.5.1935 tarih ve 2721 sayılı kanunun 8. maddesine göre hükmü kalmamıştır.)

MADDE 60 - 57 nci maddede yazılan hastalıklara uğrayan birisinin ikametgâhı değiştiğini, hastalığı haber vermekle mükellef olanlar öğrendikleri takdirde bu nakil ihbara mecburdurlar.

MADDE 61 - Hastane baştabipleri, mektep, fabrika, imalathane, hayır müesseseleri, ticarethane ve mağaza, otel, pansiyon, han, hamam, hapishane sahip veya müstecirleri ve müdürleri, apartman kapıcıları buldukları mahallede, köy ihtiyar heyetleri köylerinde zuhur eden ve eczacılar, diş tabipleri ve ebeler, hasta bakıcıları, ölü tabutlıyan ve yıkayanlar sanatlarını icra sebebiyle muttali oldukları 57 nci maddede zikredilen vakaları derakap alâkadar makamlara tebliğ ve ihbara mecburdurlar.

MADDE 62 - Deniz veya nehirlerde seyrüsefer eden her nevi sefinelerde 57 nci maddedeki vakalardan biri zuhur ettiği takdirde geminin kaptan ve reisi ilk limanda vakayı hükümete haber vermeğe mecburdur.

MADDE 63 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Limanlarda gemilere sıhhat patentası vermekle mükellef sahil sıhhat memurları veya teşkilat bulunmayan mahallerde sahil sıhhiye işlerine bakmakla mükellef memurlar 57 nci maddede yazılı hastalıklardan ancak kolera, vebaya ait hakikik vakaları ve çiçek ve lekeli humma salgın halinde ise zuhur eden vakaları limanlardan hareket edecek bilûmum gemilerin sıhhat patentalarına işaret ederler.

57 nci maddede yazılı sair hastalıkların ancak salgın halini aldıkları zamanlarda ve Sıhhat ve

İçtimai Muavenet Vekâletinden verilecek emir üzerine tahakkuk eden vaka adetleri hakkında da patentalara şerh verilir.

MADDE 64 - 57 nci maddede zikredilenlerden başka her hangi bir hastalık istilâi şekil aldığı veya böyle bir tehlike baş gösterdiği takdirde o hastalığın veya herhangi bir hastalık şeklinin memleketin her tarafında veya bir kısmında ihbarı mecburi olduğunu neşir ve ilana ve o hastalığa karşı bu kanunda mezkûr tedabirin kâffesini veya bir kısmını tatbika Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti salâhiyattardır.

MADDE 65 - Sâri bir hastalık zuhur ettiği veya zuhurundan şüphelenildiği veya sâri ve salgın bir hastalıktan vefat vuku bulduğu veyahut vefatın sâri ve salgın bir hastalık tesiri ile husule geldiğinden şüphe edildiği ihbar olunur olunmaz hükümet tabipleri veya bulunmadığı mahallerde belediye tabipleri mahallinde lâzımgelen tetkikatı icra ve hastalığın muhakkak olup olmadığını ve zuhuru sebeplerini tahkik ile mafevke işar eyler. Sâri hastalıklar tetkikatı yapan tabiplere bütün Devlet kuvvetleri müzaherete mecburdurlar.

MADDE 66 - 65 inci maddede zikredilen tahkikat, sâri ve istilai bir maraz zuhuru ihbar olunmadığı ve fakat Hükümetçe sair bir hastalık vukuunda şüphelenildiği takdirde dahi yapılabilir. Bu surette sâri hastalık teşkilâtı yapan sıhhat memurları lüzum gördükleri mahallerde hastaları veya maraz amillerini ve sebeplerini taharriye salâhiyettardır.

MADDE 67 - 57 nci maddede zikrolunan sâri ve salgın hastalıklar vakaları hakkında tetkikat yapan tabip bu tetkikatı kolaylaştırmak üzere hastanın yanına girmeğe ve hastayı ve icabına göre evin sair sakinlerini muayeneye ve hastalığın sureti huzur ve seyrine dair izahat ve malûmat talebine salâhiyattardır. Bu hususta mümaneatı görülenler bu kanunda zikredilen ahkamı mahsusa mucubince cezalandırılır.

MADDE 68 - Tabip bulunmayan mahallerde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin emri ile sâri ve salgın hastalıklar hakkında tetkikat yapmağa, bu husus için yetiştirilmiş küçük sıhhat memurları mezundurlar.

MADDE 69 - Sâri ve salgın bir hastalığın vukuu tahakkuk eylediği takdirde sıhhat memurları derakap lâzımgelen tedbirlerin ittihazına ve bütün idari makamlar bu tedbirlerin tatbik ve icrası hususunda muavenete mecburdurlar.

MADDE 70 - Sâri ve salgın bir hastalıktan vefat eylediği zan ve şüphe edilen eşhas üzerinde, alâkadar tabip tarafından lüzum gösterildiği takdirde, fethimeyit icra olunabilir.

MADDE 71 - Sâri ve salgın bir hastalığın hüküferma olduğu veya tehdit eylediği mahallerde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince bütün cenazelerin defninden evvel bir tabip tarafından muayenesi mecburiyeti ilân edilebilir.

MADDE 72 - 57 nci maddede zikredilen hastalıklardan biri zuhurettiği veya zuhurundan şüphelenildiği takdirde aşağıda gösterilen tedbirler tatbik olunur:

1 - Hasta olanların veya hasta olduğundan şüphe edilenlerin ve hastalığı neşrû tamim eylediği

tetkikatı fenniye ile tebeyyün edenlerin fennen icap eden müddet zarfında ve sıhhat memurlarınca hanelerinde veya sıhhi ve fenni şartları haiz mahallerde tecrit ve müşahade altına vaz'ı.

2 - Hastalara veya hastalığa maruz bulunanlara serum veya aşı tatbiki.

3 - Eşhas, eşya, elbise, çamaşır ve binaların ve fennen intana mâruz olduğu tebeyyün eden sair bilcümle mevaddın fenni tathiri,

4 - Hastalık neşreden haşarat ve hayvanatın itlâfı,

5 - Memleket dâhilinde seyahat eden eşhasın icap eden mahallerde muayenesi ve eşyalarının tathiri.

6 - Hastalığın sirayet ve intişarına sebebiyet veren gıda maddelerinin sarf ve istihlakinin men'i.

7 - Dahilinde sâri ve salgın hastalıklardan biri zuhur eden umumi mahallerin tehlike zail oluncaya kadar set ve tahliyesi.

MADDE 73 - Kolera ve veba ve ruam musaplarından gayrı hastaların evlerinde tecrit edilmelerine müsaade olunur. Yalnız alâkadar sıhhi memurlar tarafından bu tecridin müessir olmasını temin edecek şartların mevcudiyeti kabul edilmiş olmalıdır. Bu takdirde hastaların evlerine bir alâmeti mahsusa vazedilerek hariçle olan ihtilât menedilir. Kolera, veba, ruam musaplariyle bulunduğu mahallerde tecridi mümkün ve kâfi görülmiyen sair hastalık musapları ve kolera ve vebayı neşir ve sirayet ettirmeleri muhtemel olanlar icap ederse cebri tecride tabi olurlar. Cebri tecrit, hastaların veya bu maddede zikredilen şüphelilerin Hükümetçe tâyin edilecek mahallerde, her türlü ihtilâttan memnu olarak ve zabita murakebesi altında bulundurulmalarıdır.

MADDE 74 - Hastaların tecrit ve tedavisine mahsus vasıf ve şartları haiz hususi yerleri olmayan mektep, fabrika ve imalathanelerle mütaaddit kimselerin bir arada bulunduğu umumi her nevi müessese ve mebanide sâri hastalıklara musap kimselerin alıkonulması memnudur.

MADDE 75 - Kuduz olan veya kudurmuş olduğundan şüphe edilen hayvanlar tarafından ısırılmış olanların vakit kaybetmeden en yakın kuduz tedavi müessesesine izam olunmaları mecburidir. Bunlardan fakir olanların yol masrafları belediye veya köy sandıklarınca ve bu sandıklar veremedikleri takdirde idarei hususiyelerce tediye olunur ve bunlar Devlete ait umumi nakil vasıtalarından meccanen istifade ederler.

MADDE 76 - Etrafında bulunanlara sâri ve salgın hastalıklardan birini nakle vasıta olduğu muhakkak olan kimseler muvakkaten ve bu zail oluncaya kadar meslek sanatlarını icrasında hıfzıssihha meclisleri kararıyla menolunur.

MADDE 77 - Sâri ve salgın hastalıklardan birinin hüküm sürdüğü veya tehdit ettiği mahallerde Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletinin tasvibiyle bütün umumi mahallerde vuku bulacak içtimalar tahdit veya menolunabilir. Bundan başka hastalarla hastalığı şüpheli olanların ve

hastalığın sirayet ve neşrine vasıta olabilecek eşyanın fennî tathiratiyle mahzur ve mazarratı izale edilmeksizin nakillerine ve bütün kara ve deniz ve hava vasıtalarının fenni tathir ve tephire tabi tutulmadan seyrüseferlerine mümanaat edilir.

MADDE 78 - Hususi kanuna tevkifan açılmış olan şahıslara ait laboratuvarlarda ve Sıhhat ve Vekâletince tâyin edilecek müessesatı resmiyenin gayrisinde kolera, veba ve ruam mikropları kültürlerinin bulunması memnudur. Diğer sâri hastalıklar mikroplarının iyi muhafazasından ve bir mahalden diğerine naklinde yapılacak takayyüdüden laboratuvar sahipleri mesuldür.

MADDE 79 - Su ile sirayet ettiği fennen muhakkak olan hastalıklardan birinin salgın halinde hüküm sürdüğü mahallerde veya bu mevkilerin etraf ve civarında bulunan umumî banyolar ve kuyular, aptesaneler ve şehir ve kasaba veya köylere gelen suların ve çamaşır yıkamağa mahsus umumî mahallerin ve dere, nehir gibi cari sularla göl sularından şüpheli olanlarının istimali memnudur.

MADDE 80 - Askerî kuvvetler arasında veya askerî müesseselerde 57 nci maddede mezkur sâri ve salgın hastalıklardan biri zuhur ettiği takdirde bu kanunda zikredilen tedabirin ifasına hususi teşkilâtı sıhhiyeleri mecburdur. Bu hallerde Milli Müdafaa Vekâleti vukuatın zuhur ve seyrinden Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletini daimi surette malûmattır edecek ve halkı sirayetten korumak için müştereken ittihaz ve kabul edilecek tedbirleri tatbik eyleyecektir. Sıhhat Vekâletince halk arasında görülen sâri hastalıklar vakalarından Milli Müdafaa Vekâleti vaktinde haberdar edilir.

MADDE 81 - Sâri ve salgın hastalıklar amilleriyle bulaştığı muhakkak veya şüpheli olupta tathiri ve tephiri masarifi kıymetinden ziyadeye baliğ olacağı anlaşılan veya tephir ve tathiri mümkün görülmeyen eşya ve mevaddı saire imha olunur. Tathir ve tephir masarifi kıymetinden ziyadeye baliğ olacağı anlaşılan eşyanın sahibi tarafından arzu edildiği takdirde tathir masarifi kendisi tarafından deruhte edilerek tathiri icra edilir. İmha edilen mevat ve eşya Hükümetçe her kimin elinden alınmış ise belediye ve köy ihtiyar heyetlerince tâyin edilecek bedeli o şahsa tazmin olunur.

MADDE 82 - Sâri ve salgın hastalıklardan birinden vefat edip hususi tedabire tabi olarak defni iktiza eden cenazeler alâkadar memurların nezareti altında tabutlanıp defnolunurlar.

MADDE 83 - Cebri tecride tabi olarak müessesatta veya evlerinde tecrit edilen kimselerle 76 nci maddede zikredilen şahıslardan muhtaç olanlarının kendileri ve ailelerinin iaşeleri masarifi Hükümetçe tesviye edilir.

MADDE 84 - Sâri hastalıkların zuhur ve intişarına mani olmak üzere münasip fasılalarla umumî mebaninin, nakil vasıtalarının, otel, han ve her nevi temaşa yerleri ve saire gibi içtimai yerlerinin veya lüzum görülecek sair müessesatın neşir ve ilân edilecek şartlar dahilinde tathir ve tephirine ve hastalık nakleden haşerat ve hayvanatı itlâf etmeğe Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti mezundur.

MADDE 85 - Müstamel elbise ev eşyası ve sairenin fennen tathir edilmeden satılması memnudur.

MADDE 86 - İçinde sâri ve salgın hastalıklardan biri çıkan binalarla bitişik binalar sahipleri hastalığın izalesine hadim ve yayılmasına mani olmak üzere sıhhiye memurlarının gösterecekleri sıhhi mahzurları ıslaha mecburdurlar. Sahipleri yapmazsa Hükümet veya belediyelerce yapılıp, masarifi, maliye memurlarınca Tahsili Emval Kanununa tevfikân tahsil olunur.

MADDE 87 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince 57 nci maddede zikredilen hastalıkların her birine karşı yapılacak mücadele tedbirlerini ve tathirat ve tephirat ve itlâfı haşerat ve hayvanat usullerini ve tathirata tabi binalar ve eşya ve sairenin ne zamanlarda ve ne suretle tephir ve tathir edileceklerini mübeyyin bir nizamname neşrolunur.

MADDE 88 - Türkiye dahilinde her fert çiçek aşısı ile mürekkeren aşılanmağa mecburdur. Bu aşının, icrası tarzı ve vesikaların ne suretle ita olunacağı ve aşılarının fennen geri bırakılması icap eden kimseler 87 nci maddede yazılan nizamnamede zikredilir.

MADDE 89 - Türkiye hudutları dahilinde doğan her çocuk doğumu takip eden ilk dört ay zarfında aşılanır. Çocuğun peder ve validesi aşı mecburiyetinin ifa edilmesinden aynı suretle mesuldürler. Ebeveyni olmayan çocuklar veya ebeveyni nezdinde bulunmayan çocuklar için çocuğu bakmak üzere kabul eden şahıslar veya müesseseler müdürleri mesuldürler.

MADDE 90 - Otuz yaşına kadar olan her şahıs çiçek aşısını beş senede bir tekrar ettirmeğe mecburdur. Çiçek salgın vukunda sıhhat memurları tarafından lüzum görülecek bütün eşhasa çiçek aşısı tatbiki mecburidir.

MADDE 91 - Çiçek aşısı Hükümetçe hazırlanır ve meccanen tevzi ve tatbik olunur.

MADDE 92 - Askerî makamlar, askerî hizmetlerini ifa esnasında ve kanunen muayyen olan müddetlerde askerlerin çiçek aşılarını muntazaman ifaya mecburdurlar.

MADDE 93 - Ticarî ve sınaî bütün müesseseler sahipleri müstahdemlerini kendi vesaitiyle kanunun gösterdiği müddetlerde çiçek aşısı ile aşılamağa mecburdurlar.

MADDE 94 - Kanuni mühlet zarfında mükerreren aşılandığını vesikalarla ispat edemiyenlerin Devlet, belediye hizmetlerinde veya hususi ve umumi ticaret ve sanayi müesseselerinde, büyük çiftliklerde istihdamı veya mekteplere kabulü memnudur.

MADDE 95 - Sâri hastalıklara karşı kullanılan her nevi serum ve aşılar Hükümet tarafından ihzar edilir. Hariçten getirilenlerin Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tâyin olunan vasıf ve şartları haiz olmaları mecburidir. Dahilde beşeri serum ve aşı imali Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin müsaadesine ve murakabesine tabidir. Bu müesseselerin vasıfları ve şartları Vekâletçe tâyin olunur.

MADDE 96 - Kuduz aşısı ihzar ve tatbiki için iktiza eden müesseseler Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince veya onun müsaade ve murakabesi altında resmî teşkilâtı tarafından açılır ve aşı meccanen tatbik olunur.

ÜÇÜNCÜ FASIL

SITMA İLE MÜCADELE

MADDE 97 - Sıtmalı olduğu Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince neşir ve ilân edilecek mahallerde sıtmanın her türlü şekillerinin 58, 59, 60, 61 inci maddelerde müsarrah olduğu veçhile ihbarı mecburidir.

MADDE 98 - Sıtma mücadelesi hususi kanununa ve talimatnamelerine tevkifan icra olunur. Askerî makamlar Sıhhat Vekâletince kabul edilen esaslar dahilinde askerî kıtaat ve teşkilatta sıtma mücadelesi yaparlar ve yapanlar tedbirleri sıtma mücadele reislerine veya sıhhat müdürlüklerine bildirirler.

DÖRDÜNCÜ FASIL

TRAHOM İLE MÜCADELE

MADDE 99 - Ahalisinin büyük bir kısmının trahom hastalığına müptela olduğu tahakkuk eden mahallerde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tarafından mücadele heyetleri teşkil edilir ve iktiza eden müesseseler açılır. Buralarda hastalığın tedavisi için hastalar üzerinde yapılacak bütün tedbirler ve ameliyeler meccanen icra olunur.

MADDE 100 - Trahomlu olduğu Vekâletçe neşrü ilân edilecek mahallerde trahom hastalığının ve ihtilatlarının 58, 59, 60, 61 inci maddelerde tasrih edildiği üzere ihbarı mecburidir.

MADDE 101 - Trahom mücadele mıntıklarında teşkil edilecek heyetler bütün ahaliyi muayene ve tescile ve trahoma müptela olduğu anlaşılın hastaları tedavi maksadı ile müesseselere celbe ve iktiza eden tedaviyi tatbika salâhiyattardır.

MADDE 102 - Gerek trahom mücadele mıntıklarında ve gerekse memleketin sair aksamında trahomun sâri devresine musap olan hastaların bu devre devam ettiği müddetçe mektep, fabrika, imalathane veya sair resmî, hususi müessesata devamları menolunur. Trahom mücadele mıntıklarındaki çocukların tedrisatı için Sıhhat ve Maarif Vekâletlerince müştereken hususi tedbirler ittihaz olunur.

Askerî makamlar Sıhhat Vekâletince kabul edilen esaslar dahilinde askerî kıtaat ve teşkilatta trahom mücadelesi yaparlar ve yapılan tedbirleri mahallerindeki sıhhat memurlarına bildirirler.

BEŞİNCİ FASIL

ZÜHREVİ HASTALIKLARLA MÜCADELE

MADDE 103 - Vücutun hangi kısmında ve ne şekilde tezahür ederse etsin frengi, belsoğukluğu ve yumuşak şankre müptela her şahıs kendisini Türkiye'de sanat icrasına mezun bir tabibe tedavi ettirmeğe mecburdur. Çocukları tedavi ettirmek mecburiyeti ana ve babalarına veya bu çocuklara bakan ve himaye eden kimselerle müesseselere racidir.

MADDE 104 - Sanatını icra eden her tabip her ay nihayetinde protokol defterlerindeki kayıtlara nazaran o ay zarfında kendilerine müracaat eden frengili hastaların ismini, yaşını ve hastalığının devrini, evvelce bir tabip tarafından tedavi edilip edilmediğini Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine bildirmek üzere bulunduğu mıntıkanın Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürlüğüne yazı ile bildirir. Mahrem olarak alınacak bu ihbaratı ifşa eden memurlar hakkında Devletin mahrem kayıtlarını ifşa ve vazifei memuriyetini suiistimal etmenin istilzam ettiği mücazat tâyin olunur.

MADDE 105 - Frengi ve belsoğukluğu ve yumuşak şankr müptelâları bütün resmî sıhhat müesseselerinde veya Hükümet ve belediye tabipleri tarafından parasız tedavi edilir.

MADDE 106 - Zührevi hastalıklardan biriyle musap olduğundan şüphe ve bu hastalıkları etrafına neşrû tamim ettiğinden endişe edilen kimseleri muayeneye sevk ve sıhhi hallerine dair birer rapor talep etmeğe alâkadar Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürleri ve Hükümet tabipleri mezundurlar. Bu gibi şahıslar arzu ettikleri takdirde kendilerini hususi bir tabibe muayene ettirerek ondan alacakları raporu ibraz edebilirler. Bu hususta imzasız ve adressiz ihbarat mesmu olamaz.

MADDE 107 - Zührevi bir hastalığa müptela olduğu tahakkuk ederek hastalığı etrafına neşir ve sirayet ettirdiğinden şüphe edilen kimseler cebren tedaviye sevk olunabileceği gibi hastalığın sirayetini mani olmak üzere bir hastanede tecrit ve tedavi altına alınabilir. Bu hususta kuvvei cebriye istimali dahi caizdir.

MADDE 108 - Zührevi hastalıklardan birine musap hastalardan biri tedaviyi ikmal etmeden ortadan kaybolduğu takdirde tedavi eden tabibi, mıntıkası Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürlüğüne yazı ile malûmat vermeğe mecburdur. Sıhhat müdürleri tedaviden ayrılan bu hastanın diğer bir tabip tarafından veya herhangi resmî müessesede tedavi edilip edilmediğini icap ederse bizzat hastanın kendisinden izahat alarak tahkika ve tedavi edilmediği tahakkuk edenleri 107 nci madde mucibince tedaviye sevke mezundur.

MADDE 109 - Her tabip tedavi altında bulunan zührevi hastalıklar musaplarının ellerine bu hastalığın tehlikesini ve sirayet yollarını bildirecek nümunesi Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tesbit edilmiş bir (Vesayayi sıhhiye varakası) vermeğe mecburdur. Hasta çocuk olduğu takdirde bu izahat ve vesaya varakası hastanın ana ve babasına ve olmazsa sair yakınına verilir.

MADDE 110 - Zührevi hastalıklardan birine düçar olduğunu bildiği veya görünüşe nazaran veyahut tedavisi altında bulunduğu tabiplerinin izahatiyle bu hastalıklardan birine müptela olduğunu bilmesi lâzım geldiği halde hastalığı bir diğerine sirayet ettirenler hakkında bu kanunda mezkûr mücazat tatbik olunur. Takibat için alâkadarın şikayeti lâzımdır. Hastalığın zuhurundan itibaren altı ay hitamında müruruzamat tabi olur. Frengili bir çocuğun frengiye musap olduğunu bildiği halde salim bir süt anneye emzirtmek memnudur.

MADDE 111 - Ahalisinden bir kısmının frengiye musap olduğu anlaşılan veya şüphe edilen mıntakalarda Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tarafından mücadele heyetleri teşkil ve lâzımgelen müesseseler açılır.

MADDE 112 - Frengi mücadele heyetleri, mıntakaları dahilinde bütün ahaliyi muayene ve tescile ve frengiye müptela olduğu anlaşılan hastaları tedavi maksadiyle müesseselere celp ve iktiza eden müdavı tatbika salâhiyettardılar.

Askerî kıtalarda teşkilâtta zührevi hastalıklarla mücadele askerî makamlarca temin olunur. Sirayet devresinde zührevi hastalıklar musapları fenni usulle tedavi edilmedikçe terhis edilmez. Askerlik esnasında frengili olduğu tesbit edilenlerin künye defterleri, gördükleri tedavi tarzı hakkındaki malûmat ile beraber müdafaai Milliye Vekâletince Sıhhat Vekâletine gönderilir.

ALTINCI KISIM

VEREMLE MÜCADELE

MADDE 113 - Akciğer ve hañçere vereminin her sâri şeklinde masup olanlarla veremin herhangi serirî şekline musap olarak vefat edenlerin isim ve adresleriyle ihbarı mecburidir. Musaplar sekiz gün ve vefatlar yirmi dört saat zarfında hastalığı veya ölümü teşhis ve tesbit eden her tabip tarafından en yakın sıhhiye dairesine şifahen veya tahriren ihbar edilir.

MADDE 114 - Veremli hastanın ikametgâh değıştirmesi halinde nakilden haberdar olan tabip derakap keyfiyeti ve nakledilecek mahallî evvelce hastayı haber verdiği sıhhiye dairesine ihbara mecburdur.

MADDE 115 - Hastanelerde, doğum evlerinde, hapishanelerde, sair resmî veya hususi müessesatı sıhhiye ve hayriyedeki bütün veremli hastalarla buralarda vukua gelen verem vefiyatı yirmi dört saat zarfında o müessesinin müdürü tarafından ihbar edilir.

Askerî kıtaat ve teşkilâtta tedavi edilen veya vefat eden veremliler buralardaki askerî tabipler tarafından ve mensup oldukları kumandanlıklar vasıtasıyla alâkadar sıhhat makamlarına ihbar olunur.

MADDE 116 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince küşat edilen verem dispanserlerinin mevcut olduğu mahallerde verem musaplarının doğrudan doğruya dispanser tababetine ihbar edilmesi vekâletçe neşrû ilân edilir.

MADDE 117 - Resmî bakteriyoloji lâboratuvarları veremlilere ait olup tabipler tarafından gönderilen maddeleri meccanen muayene ve neticesini gönderen tabiplere iş'ar ederler.

MADDE 118 - Hükümet veya belediye tabiplerinin veya tabibi müdavilerinin talebi üzerine veremlilerin ikametgahları ve eşyaları meccanen tathir ve tephir olunur.

MADDE 119 - Sâri şekilde verem hastalığına musap olduğu tebeyyün eden ve etrafında bulunan kimseleri intana duçar edeceğinden şüphe olunan hastaları hastane veya sair bir müessesede tecrit veya tedaviye veya meslek ve sanatları dolayısıyla küçük çocukları verem intanına duçar edecekleri tahakkuk edenleri meslek ve sanatlarını icradan men'e Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti salâhiyattardır.

MADDE 120 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti fennen lüzum göreceği eşhasa veremden vikayeye matuf tedbirleri tatbika mezundur.

MADDE 121 - Veremle mücadele cemiyetlerine ait müesseselerle bu cemiyetler tarafından tatbik edilen mücadele tedbirleri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin murakabesine tabidir.

YEDİNCİ FASIL

GEÇEN FASILLAR ARASINDA MÜŞTEREK HÜKÜMLER

MADDE 122 - Evlenecek erkek ve kadınlar evlenmeden evvel tıbbi muayeneye tabidir. Bu muayenenin sureti icrası ve teferruatı hakkında Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince bir nizamname neşrolunur. (*)

—————
(*) Bk. Bakanlar Kurulunun 17.8.1931 tarih ve 11683 sayılı Kararnamesiyle yürürlüğe konulan (EVLENME MUAYENESİ HAKKINDA TÜZÜK), T.C. Tüzükleri: c.1 - s.443.

—————
MADDE 123 - Frengi, belsoğukluğu ve yumuşak şankr ve cüzzama ve bir marazı akliye müptela olanların evlenmesi memnudur. Bu hastalıklar usulü dairesinde tedavi edilip sirayet tehlikesi geçtiğine veya şifa bulduğuna dair tabip raporu ibraz olunmadıkça musapların nikahları aktolunmaz.

MADDE 124 - İlerlemiş sâri vereme musap olanların nikahı altı ay tehir olunur. Bu müddet zarfında salâh eseri görülmezse bu müddet altı ay daha temdit edilir. Bu müddet hitamında alâkadar tabipler her tarafa bu hastalığın tehlikesini ve evlenmenin mazarratını bildirmeğe mecburdur.

MADDE 125 - Süt annelik yapacak kadınlar zührevi hastalıklarla sâri vereme ve cüzzama musap olmadıklarını müspit tabip raporları alırlar. Raporlar her altı ayda bir tecdit olunur. Bu raporu olmayan kadınların süt annelik etmesi ve rapor talep etmeden herhangi bir kadının süt anneliğe kabul edilmesi memnudur. Resmî tabipler süt annelik edecek kadınları meccanen muayene ve raporlarını ita ederler.

MADDE 126 - Yenilecek ve içilecek şeyler satan veya veren veyahut taharet ve nezafete mütaallik sanatlar ifa edenler her üç ayda bir kendilerini muayene ettirerek bir sıhhi rapor almağa mecburdurlar. Bunlardan devrei sirayette frengi ve sâri verem ve cüzzama müptela olanlarla halkın istikrah ve nefretini mucip bir cilt hastalığına duçar olanlar sanatlarını icradan menolunurlar.

MADDE 127 - 126 ncı maddede zikrolunan sıhhi muayene meccanen belediye tabipleri tarafından yapılır. Belediye tabipleri bulunmayan yerlerde bu vazife hükümet tabipleri tarafından icra olunur. Mahallî belediyelerince hangi meslek ve sanat erbabının muayeneye tabi olduğu

266 ncı maddede zikredilen nizamnameye dercolunur.

ÜÇÜNCÜ BAP

UMUMİ KADINLAR HAKKINDA AHKAM

MADDE 128 - Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye Vekâletleri müştereken bir nizamname neşrederek umumi kadınlar ve evlerin tabi olacakları hükümler ve bu fuhuş yüzünden intişar eden hastalıkların ve bilhassa zührevi hastalıkların sirayetine mani olacak tedbirleri tesbit ve yine müştereken tatbik ederler. Umumi kadınlarla umumi evler ve bunlara benzer mahaller bu nizamnamede tarif ve tahdit olunacaktır. (*)

(*) Bk. Bakanlar Kurulunun 30.3.1961 tarih ve 5/984 sayılı Kararnamesiyle yürürlüğe konulan (GENEL KADINLAR VE GENELEVLERİN TABİ OLACAKLARI HÜKÜMLER VE FUHUŞ YÜZÜNDEN BULAŞAN ZÜHREVİ HASTALIKLARLA MÜCADELE TÜZÜĞÜ), T.C.Tüzükleri: c.1 - s.575.

MADDE 129 - Fuhşu sanat ve maişet vasıtası ittihaz eden kadınlardan zührevi hastalıkların her türlü eşkâline, cüzzam, cerp, empetigo, entertrigo, müterakki verem veya Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletinin fennen lüzum göreceği sair hastalıklara musap olanların sanatlarının icrasına icap ederse kuvvei cebriye istimali ile mümanaat olunur. Bunlar lüzum görülürse bir müessesede tecrit ve tedavi edilir.

MADDE 130 - Umumi evlerde her nevi ispirotolu içkilerin istihlâki memnudur.

MADDE 131 - Fuhuş sebebiyle intişar eden hastalıklara karşı tedbir ittihazı masarifi belediyeler aittir. Bu husus için umumi evler sahiplerinden 128 inci maddede zikredilen nizamnamede gösterilecek bir ücret alınabilirse de umumi kadınlardan şahsan her nevi resim veya ücret cibayeti usulü mülğadır.

MADDE 132 - Umumi kadınlara mütaallik gerek ahlâkî ve gerek intizamı umumi noktai nazarından yapılacak takibat ve sagirlerin fuhuş telkinatından vikayesi mahsus kanunlarına tevfikan ait olduğu daireler tarafından icra olunur.

DÖRDÜNCÜ BAP

MUHACERETE AİT SİHHİ İŞLER

MADDE 133 - Türkiye'de tavattun etmek üzere topluca ve kafiye halinde gelen ecnebi tabiiyetindeki şahıslar veya tabiiyetini terkederek Türkiye tabiiyetine dahil olmak isteyen muhacirler Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye Vekâletince müştereken tâyin edilecek hudut kapılarından veya limanlarından memlekete dahil olurlar. Türkiye'de azami üç ay kalmak veya

tavattun etmek isteyen ecnebilerle tabiiyetini terkederek Türk tabiiyetini kabul etmek isteyen şahıslar münferiden veya bir aile halinde geldikleri takdirde her taraftan memlekete dahil olabilirler.

MADDE 134 - 57 inci maddede zikredilen sâri ve salgın hastalıklardan veya zührevi hastalıklardan birine musap olanlar, cüzzam, trahom ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tâyin olunacak hastalıklardan birine duçar olanlarına ve mecnunların ve fuhuşla melûf kadınların 133 üncü maddede mezkûr kimseler meyanında memlekete girmesi memnudur.

MADDE 135 - 134 üncü maddedeki memnuiyete ait istisnalar ve bütün muhacirlere veya tavattun etmek üzere gelen ecnebilere tatbik edilecek sıhhi tedbirler ve bunların iskan edilecekleri mahallere kadar sevk ve murakabeleri tarzları Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve Dahiliye Vekaletlerince müştereken tesbit olunur.

MADDE 136 - 134 üncü maddede zikredilen hastalıklardan birine musap olan şahısları getiren gemiler ve şimendifer idareleri bunları tekrar getirdikleri yerlere iadeye veya sıhhat memurları tarafından müşahede, tecrit ve tedavi altına alınmak üzere bu memurlar tarafından gösterilecek mahalle kadar sevke mecburdurlar. Bu husustaki masarif bu nakil vasıtaları idarelerine aittir.

MADDE 137 - Ecnebi memleketlerden gelen her vapur kaptanı sıhhi muamele esnasında hudutlar ve sahiller sıhhat memurlarına limana çıkacak yolcuların ve kara ile ihtilât edecek taifenin ve topluca ve kafile halinde Türkiyeye gelmek üzere bulunan eşhasın isimlerini bildiren bir liste verecek ve bunların içinde hasta mevcut olduğu takdirde gemi tabibinin tasdiğiyle musap olduğu veya musabiyetinden şüphe edildiği hastalık bildirilecektir.

MADDE 138 - Topluca ve kafile halinde muhacir nakleden Türk ve ecnebi gemilerin hükümetlerince musaddak bir tabibi ve hastalık ve müstacel ahvalde kullanmağa mahsus ecza ve tıbbi levazımı olmalıdır. Vapurların her tarafı ve bilhassa muhacirlerin bulunduğu mahaller gayet temiz ve sıhhi şeraiti haiz olacak ve muhacirler hava şedaidinden mahfuz olarak nakledilecektir.

BEŞİNCİ BAP

GEMİLER, DEMİRYOLLARI VE SAİR NAKLİYAT VASITALARI SİHHİ İŞLERİ

MADDE 139 - Yolcu taşıyan, Türk gemilerinde hususi kanunda gösterilen şartlar dahilinde istihdam edilecek tabiplerin Türkiye'de sanat icrasına mezun ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tasdik edilmiş olması lâzımdır. Bu tabipler gemi tabipliğine tâyin olunmak için bu bapta neşredilecek talimatnameye tevfikân Vekâletçe bir imtihana tabi tutulurlar ve imtihanında muvaffak olanlara gemi tabipliği vazifesini ifa edebilecekleri mübeyyin bir vesika verilir.

MADDE 140 - 139 uncu maddede zikredilen vesikayı hamil olmayan tabiplerin gemi tabipliklerinde istihdamı memnudur.

MADDE 141 - Yolcu gemilerinde bulunması lâzımgelen ilaç ve tıbbi levazım ile hasta tedavisi için tefrik edilen mahaller ve bu gemilerin şerait ve yolcu mahallerinin sıhhi vasıfları ve izdihama

mani olacak ve yolcuların selâmet ve emniyetini temin eyleyecek tedbirler Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve İktisat Vekâletlerince müştereken bir nizamname ile tesbit olunur.

MADDE 142 - Gemi tabipleri, gemi dahilindeki mürettebat ile üçüncü sınıf yolcuları ve deniz tutması, kaza veya sâri hastalık vukuunda diğer sınıf yolcuları meccanen tedaviye mecburdur.

MADDE 143 - Gemi tabipleri musaddak bir defter tutarak her seferdeki sıhhi vakaları hastalananların esami ve hastalıklarını ve yapılan tedavii umumiyetle geminin sıhhi hallerini kayıt ve imza ve kaptana tasdik ettirir. Bu defter seferden mebbe limanına avdetinde orada sahiller sıhhi işlerine nezaretle mükellef memurlara ibraz olunur.

MADDE 144 - Gemi tabibi memleketi sâri ve salgın hastalıklardan korunmağa mâtuf tedbirleri teshil ve bu hususta ait olduğu makamlarca verilecek emirler ve talimatın icrası ile mükelleftir.

MADDE 145 - Gerek uzun sefer yapan ve gerekse limanlar dahilinde veya kısa mesafeler içinde veya nehirlerde işleyen her nevi merakıp, sahiller sıhhi işlerine nezaretle mükellef memurlar tarafından murakabeye tabidir. Gemilerin kaptanları veya reisleri sâri ve salgın hastalıkların zuhurunda mani olmak üzere gerek gemilerde ve gerekse mürettebata tatbıkına bu makamlarca lüzum gösterilerek tedbirlere riayetle mükelleftir.

MADDE 146 - Demiryolu, tramvay, otobüs ve omnibüs gibi umumi nakil vasıtaları vagon ve arabalarında sâri ve salgın hastalıkların intikal ve sirayetine mani olmak üzere tatbıkına sıhhi memurlarca lüzum gösterilecek tedbirlerin ifasına, bu nakil vasıtaları idareleri mecburdurlar. Şahıslara ait ve fakat umumi nakil işlerinde kullanılan vasıtalar sahipleri dahi aynı mecburiyete tabidirler.

MADDE 147 - Sâri ve salgın hastalıklara müptelâ şahıslar ancak sıhhat memurlarının müsaadesi ile ve bu husustaki kaidelere riayet etmek şartı ile umumi nakil vasıtaları ile naklolunabilir. Müsaadesiz umumi nakil vasıtaları ile sâri hastalık musaplarının nakli memnudur.

MADDE 148 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince görülecek lüzum üzerine sâri ve salgın hastalıkların zuhur ettiği mahallerden gelen yolcu ve eşyanın muayenesi için şimendifer istasyonlarında muayene mevkileri tesis olunur.

MADDE 149 - Şimendifer idarelerince büyük demiryolu istasyonlarında ve yolcu katarlarında kaza ve müstacel hastalık vakalarında istimal edilecek levazım ve mevaddı tıbbiyenin hazır bulundurulması mecburidir.

MADDE 150 - Gemi süvarileri ve çarkçı ve dümencileri, demiryolu makinistleri, otomobil ve otobüs şoförleri veya lüzum görülecek sâri vesaiti nakliye müstahdeminin hizmete duhulden evvel bedeni, akli, ruhi ve basari, üzni muayenelerinin icrasına mütaallik olmak üzere hususi hükümler vazedilecek ve bu muayenelere tabi olmadan hiç bir şahıs bu gibi hizmetlere kabul edilmeyecektir. Bu muayeneler resmî sıhhat müesseseleri tarafından meccanen yapılır.

ALTINCI BAP

ÇOCUK HIFZISSIHHASI**BİRİNCİ FASIL****ÇOCUKLUK VE GENÇLİK KORUMASI**

MADDE 151 - Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti küçük çocuk hıfzıssıhhası ve bunlarda görülen vefiyatın azaltılması için lâzımgelen müesseseler açarak idare eder ve çocuk hıfzıssıhhası faydalarının halk arasında ihtişar ve tatbikını teshil edecek tedbirleri ittihaz eyler.

MADDE 152 - (İlkaha mani veya) (*) çocuk düşürmeğe vasıta olup Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince tâyin olunacak alât ve levazımın ithal ve satışı memnudur. Bunların tababette müstomal envayı Sıhha ve İctimai Muavenet Vekâletinin tâyin edeceği şartlar dairesinde ithal edilir ve eczanelerde reçete ile satılır.

(*) 152 nci maddenin (...) içine alınan kelimeleri 1 Nisan 1965 tarih ve 557 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle kaldırılmıştır.

MADDE 153 - Devletin resmî müesseselerinde doğum yardımı meccanidir. Sıhhi ahvali daha fazla kalmayı istilzam etmeyen vakayide lohusaların doğumdan sonra müesseselerde bir hafta alıkonulması mecburidir.

MADDE 154 - Hükümet ve belediye tabipleri ve ebeleri fakir kadınların doğurmasında meccanen yardıma mecburdurlar.

MADDE 155 - Kendisi ve çocuğunun sıhhati için bir zarar husule getirmeyeceği bir tabip tarafından tahriren tasdik edilmedikçe kadınların doğumlarından mukaddem üç hafta ve doğurmasını mütaakip yine üç hafta zarfında fabrika, imalathane ve umumi ve hususi müesseselerde çalışması ve çalıştırılması memnudur.

MADDE 156 - (...) (Madde 156, 1 Nisan 1965 tarih ve 557 sayılı kanunun 8. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

MADDE 157 - Sütinelik edecek kadınlar kendi çocuklarının yedi aylıktan fazla olduğuna dair resmî vesikalar ibraz etmedikleri ve kâfi emzirme kabiliyeti mevcut olmadığı takdirde sütinelik etmelerine müsaade edilmez. Süt annenin çocuğu yedi aylıktan küçük olduğu halde bunun başka kadın tarafından emzirildiği ispat olunmak lâzımdır. Bu vesikalar süt annelerin 125 inci maddede gösterilen muayenesi esnasında talep edilir.

MADDE 158 - Yedi yaşından aşağı olan metrûk, öksüz veya babası ve anası hayatta çocukları gerek para ile gerek parasız kabul ederek bakan resmî ve hususi bütün müesseseler Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletinin murakabe ve teftişine bağlıdır. Bu tarzdaki müesseselerin küşadı,

sahipleri tarafından Vekaletle ihbar olunur.

MADDE 159 - Nezdine yedi yaşından aşağı çocukları para mukabilinde bakmak üzere alan eşhasın evvelâ mahallî belediyesinden müsaadei mahsusa alması mecburidir. Belediye heyeti sıhhiyesince bu işin eşhasın ikametgâhı ve sair şartları muvafık görüldüğü tasdik edilmeden bu müsaade ita edilmez. Bu gibi eşhasın ikametgâhları da 158 inci maddede bahsedilen teftişe tabidir.

MADDE 160 - Kabul ettikleri çocukların sıhhat ve hayatlarını muhafaza için lâzım gelen vasıtalar noksan olur veya çocukların sıhhat ve hayatını duçar tehlike eden mahzurlar mevcut bulunursa 158 ve 159 uncu maddelerde zikredilen müesseseler ve şahıslar, sıhhat memurlarının tahriri ihtarlariyle bu noksanlar ve mahzurları izaleye mecburdurlar. Bu ihtarları on beş gün zarafında icra ettirmeyenlerin çocukları nezdlerinde bulundurmalarına müsaade edilmez ve müesseseleri kapatılır.

MADDE 161 - Metrûk çocukları altı yaşını ikmal edinceye kadar mahallî belediyeleri, belediye olmayan yerlerde köy heyeti ihtiyariyeleri himayeye mecburdurlar. Hususi müesseseleri olmayan yerlerde belediyeler bu çocukları icap ederse bir ücret mukabilinde bakılmak ve büyütölmek üzere aileler nezdinde verirler. Altı yaşından sonra bu çocukların himayesi ve tahsil ettirilmesi Maarif Vekâletince deruhde olunur.

Madde 162 - Nüfusu on binden fazla olan mahallerde belediyeler bir "Süt çocuğu muayene ve müşavere evi" tesis ederler. Bu müesseselerin vasıf ve şartları ve vazifeleri Sıhhat Vekâletince tâyin olunur. Nüfusu kırk binden fazla olan mahallerde bunlara merbut olmak üzere bir "Süt damlası" tesis edilir. Nüfusu yüz binden fazla olan mahallerde bu müesseseler ihtiyaca göre tezyit olunur.

MADDE 163 - Bilûmum mekteplerin bina ve sıhhi şartları ve sâri salgın hastalıklardan vikayeleri hususları Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin murakabesi altındadır. Yalnız talebenin şahıslarına ait sıhhi murakabe bu mekteplerin tabi oldukları makamlar, cemiyetler veya şahıslar tarafından ifa edilir.

MADDE 164 - Alelûmum mekteplerde muayyen fasıllarla talebelerin beden, ruh ve göz ve kulaklarına ait muayeneler mekteplerin hususi tabipleri tarafından icra ve her talebeye mahsus ayrı kayıt varakalarına tesbit olunur.

MADDE 165 - On yaşından aşağı çocuğun babası, anası veya öksüz olanlarda sair hısımları tarafından hayat ve sıhhati ve ahlakını tehlikeye maruz bırakacak fena muameleye, teşviklere veya cebre duçar olduğu takdirde bunların belediye veya Devlet müesseselerine kabul edilmek üzere nezdinde bulunduğu kimselerden ayrılması caizdir.

MADDE 166 - On iki yaşından aşağı çocukların yanlarından ebeveyni veya velileri olduğu halde dahi meyhanelere girmesi ve on sekiz yaşından aşağı gençlere her nevi ispirotolu içki verilmesi veya satılması memnudur.

MADDE 167 - On iki yaşından aşağı çocukların, sinema ve tiyatro ve dans salonu ve bar gibi

mahallere getirilmesi ve kabul edilmesi memnudur. Altı yaşından yukarı olanların gündüzün terbiyevî veya hususi mahiyette olan sinema veya tiyatrolara getirilmesine müsaade olunabilir.

MADDE 168 - Her şehir ve kasaba belediyeleri o şehir ve kasabanın vüs'at ve nüfusunun adedine göre icap eden büyüklükte küçük çocukların temiz hava almasına mahsus bir veya mütaaddit bahçeler ve spor meydanları vücuda getirmeğe mecburdurlar.

MADDE 169 - Kız liselerinde ve orta tahsilli kız mekteplerinde mektep idarelerince münasip görülecek sınıflarda talebeye fenni çocuk bakımı usulleri nazari ve ameli surette öğretilmek üzere haftada lâakal bir saatlik mahsus bir ders küşat olunur.

İKİNCİ FASIL

SÜT HAKKINDA

MADDE 170:172 - (...) (Madde 170:172, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

YEDİNCİ BAP

İŞÇİLER HIFZISSIHHASI

MADDE 173 - On iki yaşından aşağı bütün çocukların fabrika ve imalathane gibi her türlü sanat müesseseleriyle maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamı memnudur.

On iki yaş ile on altı arasında bulunan kız ve erkek çocuklar günde azami sekiz saatten fazla çalıştırılmaz.

MADDE 174 - On iki yaş ile on altı yaş arasında bulunan çocukların saat yirmiden sonra gece çalışmaları memnudur.

MADDE 175 - Bütün amele için gece hizmetleriyle yer altında icrası lâzımgelen işler 24 saatte sekiz saatten fazla devam edemez.

MADDE 176 - Mahallî belediyelerince bar, kabare, dans salonları, kahve, gazino ve hamamlarda on sekiz yaşından aşağı çocukların istihdamı menolunur.

MADDE 177 - Gebe kadınlar doğumlarından evvel üç ay zarfında çocuğunun ve kendisinin sihhatine zarar veren ağır hizmetlerde kullanılamaz. Doğurduktan sonra 155 inci maddede tâyin edilen muayyen müddet istirahatını mütaakip işe başlayan emzikli kadınlara ilk altı ay zarfında çocuğunu emzirmek üzere mesai zamanlarında yarımşar saatlik iki fasıla verilir.

MADDE 178 - Her nevi sanat müesseseleri ve maden ocakları ve inşaat yerleri dahilinde veya yakınının ispirotolu meşrubat satışı veya umumi evler açılması memnudur.

MADDE 179 - Aşağıdaki mevaddı ihtiva eylemek üzere işçilerin sıhhatini korumak için İktisat ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletleri tarafından müştereken bir nizamname yapılır.

1 - İş mahallerinin ve bunlara ait ikametgâh ve saire gibi müştetilâtın haiz olması lâzımgelen sıhhi vasıf ve şartlar.

2 - İş mahallerinde kullanılan alât ve edevat, makineler ve iptidai maddeler yüzünden zuhuru melhuz kaza, sâri veya mesleki hastalıkların zuhurunda mani tedabir ve vesait.

Kadınlarla 12 den 16 yaşına kadar çocukların istihdamı memnu olan sıhhate mugayir ve muhataralı işlerin neden ibaret olduğu iş kanununda tasrih edilecektir.

MADDE 180 - Devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran bütün iş sahipleri, işçilerinin sıhhi ahvaline bakmak üzere, bir veya mütaaddit tabibin sıhhi murakabesini temine ve hastalarını tedaviye mecburdur. Büyük müessesatta veya kaza ihtimali çok olan işlerde tabip daimi olarak iş mahallerinde yahut civarında bulunur. Hastanesi olmayan mahallerde veya şehir ve kasabalar haricinde bulunan yerlerdeki iş müesseseleri bir hasta odası ve ilk yardım vasıtalarını ihzar ederler. Yüzden beş yüze kadar daimi amelesi olan müesseseler bir revir mahallî beş yüzden yukarı amelesi olanlar yüz kişiye bir yatak hesabıyla hastane açmağa mecburdurlar.

SEKİZİNCİ BAP

YENİLECEK VE İÇİLECEK ŞEYLER İLE KULLANILACAK BAZI MADDELER

MADDE 181 - (...) (*) Umumi sıhhata taalûk edip (183) üncü maddede envai zikredilen eşya ve levazım, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin teftiş ve murakabesine tabidir. Belediye teşekkül etmiş olan mahallerde bu murakabe vekaletinin bu kanun dairesinde ıstar edeceği nizamnamelerle talimatlara tevfiakan belediye tarafından ve belediyelerin bulunmadığı yerlerde vekâlet sıhhi teşkilatına mensup memurlar tarafından icra edilir.

(Ek fıkra: 2890 - 22.9.1983) Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı belediyelerin bu teftiş ve murakabe hizmetlerini sürekli kontrol edebileceği gibi, lüzum gördüğü yerlerde veya lüzum görülen işlerde doğrudan doğruya teftiş ve murakabe etmek üzere memur görevlendirir. Gerektiğinde (...) (*) 183 üncü maddede sayılan eşya ve levazımın bakanlıkça tespit edilecek laboratuvarlarda tetkikini sağlar.

(*) Madde 181 in 1. fıkrasında yer alan "Bütün gıda maddeleriyle" ibaresi ve aynı maddenin 2. fıkrasında yer alan "gıda maddeleri ile" ibaresi, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince madde metninden çıkarılmıştır.

(...) (Madde 181 in son fıkrası, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004

tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

MADDE 182 - (...) (Madde 182, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

MADDE 183 - Umumun istimaline mahsus olupta murakabeye tabi olan eşya ve levazım aşağıda sayılanlardan ibarettir:

1 - (...) (Madde 183 ün (1) numaralı bendi, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

2 - Cilt, saç, tırnakların temizlenmesi, boyanması ve güzelleştirilmesi için kullanılan maddeler ve bütün sabunlar,

3 - Oyuncak, duvar kağıtları, muşklar ve sun'i nebatat,

4 - (...) (Madde 183 ün (4) numaralı bendi, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

5 - Umumun istimaline mahsus ve yukarıda zikredilen maddelere benzer mahiyette olup İcra Vekilleri Heyetince tâyin ve ilân edilecek maddeler.

MADDE 184 - (...) (Madde 184, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

MADDE 185 - 183 üncü maddede zikredilen eşya ve levazımı bunların gerek evsaf ve terkibi ve gerekse nezafetsizliği dolayısıyla kullananların sıhhatini az veya çok ihlâl edecek surette muhafaza veya sevketmek veya bu nevi eşya ve levazımı satmak üzere nezdinde bulundurmamak, satılığa çıkarmak veya satmak veyahut gıda maddelerine ait olduğu herkesçe malum ve üzerinde buna dair alâmet mevcut bulunan kaplar derununa muzır ve zehirli maddeler koyarak satılığa çıkarmak memnudur.

MADDE 186 - Halkı aldatmak üzere gıda maddelerini ve 183 üncü maddenin ikinci fıkrasında mezkûr eşyayı taklit veya tağşiş etmek veya mahlûtlüğünü ve bunun nisbetini bildirmeyerek taklit veyahut mağşuş gıda maddelerini satmak üzere nezdinde bulundurmamak, satılığa çıkarmak ve satmak memnudur.

MADDE 187 - Gıda maddelerini yanlış unvan ve vasıflarla veya halkın aldanmasını mucip olabilecek alâmetlerle ticarete çıkarmak satmak üzere nezdinde bulundurmamak ve satmak memnudur.

MADDE 188:193 - (...) (Madde 188:193, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

MADDE 194 - Sokaklarda, pazar yerlerinde seyyar olarak gıda maddeleri ve 183 üncü maddede zikredilen eşya ve levazımı satanların sattıkları eşya dahi teftişe tabi olup bunlardan lüzumuna göre nümune alınabilir.

MADDE 195.- (Değişik: 5179 - 27.5.2004 / m.32) Seyyar esnaf, alakadar memurların teftişlerini ve numune almalarını kolaylaştırmaya ve kendilerine istedikleri izahatı vermeye mecburdurlar.

MADDE 196 - Teftiş yapan memurların vâkı teftişlerine ait olmak üzere merbut oldukları makamlara tevdi eyliyecekleri raporlarla kanuna muhalif hallerin ihbarı müstesna olmak üzere teftişleri esnasında muttali oldukları malûmatı ve bazı gıda maddelerinin ihzar tarzlarına dair sanat esrarını ifşa eylemeleri memnudur.

MADDE 197 - Bu Kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren beş sene zarfında her mahallin belediyesi o yerin ihtiyacına muvafık vüs'atte Dahiliye ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletlerince ve şeraiti ile beraber yapılacak bir nizamnamenin göstereceği tiplerden birisini kabul ederek bir mezbaha inşa ettirecek veya mevcut olanı bu esasa göre ıslah eyleyecektir.

MADDE 198 - (...) (Madde 198, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

MADDE 199 - (...) (*) Bu kanunda zikredilen kullanılacak eşya ve levazımın ayrı ayrı hususi vasıflarını ve bunların ne gibi ahvalde bozulmuş, taklit ve tağşiş edilmiş addedebileceğini ve tahlil için alınacak nümune miktarını gösterir bir nizamname Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tanzim olunacaktır.

(*) Madde 199 da yer alan "Her gıda maddesi ile" ibaresi, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince madde metninden çıkarılmıştır.

DOKUZUNCU BAP

MADEN SULARI VE KAPLICALAR

MADDE 200 - Türkiye Cumhuriyeti arazisi dahilinde bulunan her nevi maden suları ile kaplıcaları işletmek için hususi hükümlerine tevfikan alınması lâzımgelen müsaade ile beraber bu suların şifalı hassalarının Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tarafından tasdik edilmiş olması lâzımdır. Bu vekâletçe şifalı hassaları veya tesisatının fenne muvafık olduğu tasdik edilmeyen maden suları bu nam ve unvan ile ticarete çıkarılamayacağı gibi kaplıcalara da tedavi maksadiyle eşhas kabul edilemez.

MADDE 201 - İçmeğe mahsus maden suları ile yıkanmağa mahsus her nevi sıcak, soğuk kaplıcaların işletilmesinden evvel sahipleri veyahut bir şirket namına ise o şirketin idare meclisi

reisi tarafından bir istida ile Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine müracaat edilir. Bu istidaya suyun işletilmesi için vekâlet aidesinden istihsal edilmiş olan ruhsatname sureti ve mütehasıs bir mühendis tarafından yapılan menbain nısıf kutru asgari beşyüz metrelik bir daire dahilindeki etraf ve civarının 1/200 mikyasında bir haritasiyle beraber suyun hikemi vasıflarını ve miktarını ve ne suretle bendedildiğini, mevcut veya mutasavver tesisatın şekil ve vasıflarını gösterir bir beyanname ve bir de tahlil raporu leffolunur. Vekâletçe lüzum görüldüğü takdirde mahsus memurlar vasıtasıyla sudan nümune alınıp Devlet müessesatında suyun tahlili tekrar icra ettirilir. Bu husustaki masarif istida sahibine aittir. Hali hazırda mevcut ve işletilmekte olan maden suları ve kaplıcalar da bu mecburiyete tabidirler. Bunların sahip veya müstecirlere kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında bu maddede zikredilen vesikaları Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine tevdi ederler.

MADDE 202 - Maden suları ve kaplıcalar sıhhi noktai nazardan Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin murakabesi altında olup bunlar her zaman teftişe tabidirler. Bu sanayi sahip veya müstecirleri bu hususta her türlü kolaylığı göstermeğe mecburdurlar.

MADDE 203 - İçilmeğe mahsus olarak hususi kablur derununda ticarete çıkarılan maden suları derununa her nevi kimyevi maddeler veya suyun terkibine yabancı gazlar ilavesi memnudur. Maden suları derununda mevcut bazı gazların çoğaltılması için aynı cinsten sun'i gaz ilave etmek caiz isede bunun evvelce sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine ihbar edilmesi ve suyu havi kablur üzerine sun'i gaz ilave edildiğinin aşikâr surette yazılması lâzımdır.

MADDE 204 - Şifalı hassaları kabul edilmiş olan maden suları ve kaplıcaların etrafına bir himaye mıntakası tesisini sahip veya müstecirleri talep edebilirler. Bunun için bir istida ve esbabı mucibe ve laâkal üç seneden beri tedavi maksadiyle gelen kimselerin adedini bildiren bir beyanname ile Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine müracaat olunur. İstida üzerine Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve İktisat Vekâletleri müştereken talebi tetkik ettikten başka mahallinde tefahhus ettirerek suyun umumun menfaatına yarayıp yaramadığını tesbit ve himaye mıntakasının hududu tâyin olunur. Bu himaye mıntakası dahilinde her nevi yer altı toprak ameliyatı ve sondaj icrası memnudur.

MADDE 205 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tesisatın vüs'atine ve müracaat eden hastaların miktarına göre havassı şifaiyeyi haiz içme ve kaplıca mahallerinde fenni hususattan de mes'ul olmak üzere Vekâletçe ihtisası tasdikli bir tabibin istihdamını sahip veya müstecir veyahut heyeti idaresinden talep edebilir. Bu takdirde görülecek lüzum üzerine daimi veya tedavi mevsimine münhasır olmak üzere ihtiyaca göre bir veya bir kaç tabip tayini mecburidir.

MADDE 206 - Ecnebi memleketlerinden gelecek maden suları için evvelemerde Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinden memlekete ithal için müsaade alınır. Vekâletçe ithaline müsaade edilmeyen maden sularının gümrüklerce geçirilmesine müsaade edilmez.

MADDE 207 - Gerek dahilde imal ve gerekse hariçten ithal olunan bütün suni maden suları ile gazlı sular üzerinde, suni olduğuna dair alıcının görebileceği tarzda yazılmış bir etiketin bulunması mecburidir. Bu nevi suni maden sularına malik olmadıkları şifalı hassalar atıf ve isnat edilmek suretiyle her çeşit reklam icrası memnudur.

MADDE 208 - Hududu dahilinde veya yakınında havassı şifaiyesi ve umumun istifadesine yaradığı ait olduğu dairelerce kabul ve tasdik edilen bir veya mütaaddit madeni menbalar veya kaplıcalar bulunan şehir ve kasabalar belediyelerinin talebi üzerine Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye ve İktisat Vekâletlerince yapılacak tetkikat neticesinde o şehir ve kasaba içme veya kaplıca mahallî olarak ilân olunur.

MADDE 209 - İçme suyu veya kaplıca mahalli olarak ilan edilen şehirler belediyesi mevsiminde içme veya kaplıcaya gelenlerden ikamet müddetine mahsus olmak üzere bir resim tahsiline salahiyettardır. Bu resim hasılatı tamamen şehir ve kasabanın tezyin ve tedavi için gelen zairlerin istirahat esbabını ve zevkini temin maksadına sarf ve tahsis olunur. Resim miktarı içme veya kaplıcanın mevkiine ve vaziyetine göre tayin ve Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye ve İktisat Vekaletlerince müştereken tesbit ve İcra Vekilleri Heyeti kararıyla tasvip olunur.

MADDE 210 - 209 uncu maddedeki resim, içme veya kaplıca mahallî olarak ilân edilen şehir ve kasabada mütemekkin olmayıp mevsiminde buralarda gelenlerden cibayet edilir. Harb mâlûlleri ve mecruhları ve hükümetçe meccanen tedavisen lüzum görülen hastalar ve fakirliği musaddak olanlar bu resimden muaftırlar.

ONUNCU BAP

MEZARLIKLAR, ÖLÜLERİN DEFNİ, MEZARDAN ÇIKARILMASI VE NAKLİ

BİRİNCİ FASIL

MEZARLIKLAR VE ÖLÜLERİN DEFNİ

MADDE 211 - Mezarlık ittihaz olunan yerlerden başka yerlere ölü defni memnudur. Fevkaledde hallerde ve sıhhi mahzur olmadığı takdirde İcra Vekilleri Heyeti kararıyla muayyen ve malum mezarlıklar haricinde ölü defnine müsaade edilir.

MADDE 212 - Her şehir ve kasaba belediyesi şehir ve kasabanın haricinde ve meskenlerden kafi miktar uzakta olmak üzere şehir ve kasabanın nüfusuna ve senelik vefiyatı umumiyesine nisbetle lâzımgelen bir veya müteaddit mezarlık mahallî tesisine mecburdur. Mezarlık olmak üzere intihap edilecek mahallerin toprağı, vasıfları ve civarındaki meskenler veya su menbaları için sıhhi bir mahzur bulunup bulunmadığı ve mesahai sathiyesinin kifayeti sıhhiye memurlarınca tâyin olunur. Bu mezarlıkların tanzim ve iyi bir halde muhafazası mahallî belediyelerine aittir. Mezarlıkların etrafı behemehal duvarlarla tahdit edilir.

MADDE 213 - Köyler için tesis edilecek mezarlık mahalleri bu köylerin merbut olduğu kaza kaymakamlarınca Hükümet tabiplerinin mütalâası alınarak tâyin olunur. Mütaaddit ve yekdiğerine mücavir köyler için bir mezarlık mahalli tesis olunabilir. Köy mezarlıklarının iyi halde muhafazaları ihtiyar heyetlerine aittir.

MADDE 214 - Fenni şartları ve vasıfları haiz olmayan ve sıhhi mahzurları görülen mevcut mezarlıklar hali üzerine terk olunarak yeni mezarlıklar ihdas ve tesis edilir.

MADDE 215 - Bu Kanunun tarifi dahilinde defin ruhsatiyesi alınmadıkça ve ibraz olunmadıkça hiç bir cenazenin defni caiz değildir. Ruhsatnameler mevtanın hüviyetini, adresini, bilindiği halde vefatın sebebini muhtevi olacak ve defnine ruhsat verildiği sarahatla kaydedilecektir.

MADDE 216 - Belediye tabipleri olan yerlerde defin ruhsatiyeleri bu tabipler tarafından, bulunmadığı takdirde Hükümet tabipleri tarafından mevtanın muayenesinden sonra verilir. Ölümüne sebep olan hastalık esnasında tedavi eden tabibin verdiği ruhsatname resmî tabipler tarafından tasdik edilmek şartıyla muteberdir.

MADDE 217 - Hükümet veya belediye tabipleri icabı halinde esbabı vefatı tâyine medar olmak üzere tabibi müdavinin raporunu talep edebilirler. Tabibi müdaviler talep vukuunda bu raporu vermeğe mecburdurlar.

MADDE 218 - Bütün hasta ve sair sıhhi müesseselerde ölenlere ait defin ruhsatiyeleri o müessesenin müdür ve baştabibi tarafından verilir ve usulü dairesinde resmî tabipler tarafından tasdik edilir. Kendine ait hususi mezarlığı olan müesseselerdeki ölülerin ismi ve hüviyeti sebebi vefatiyle birlikte yirmi dört saat zarfında belediye dairesine bildirir.

MADDE 219 - Tabip bulunmayan yerlerde ölülerin muayeneleri küçük sıhhat memurları veya bu iş için yetiştirilmiş veya tanzif edilmiş memurun tarafından icra ve ruhsatnameleri verilir. Bunların bulunmadığı yerlerde defin ruhsatiyesi ya jandarma karakol kumandanları veya köy muhtarları tarafından ita olunur. Her şehir, kasaba veya köyde ölü muayenesi yapacak ve defin ruhsatını verecek olanlar en büyük mülkiye memuru tarafından tâyin ve ilân olunur.

MADDE 220 - Her belediye ve belediye olmayan yerlerde defin ruhsatiyesi verenler nezdinde vefiyatın kayıt ve zaptına mahsus bir defter bulundurulacak ve bu deftere meyitin ismi, adresi, tarihi vefatı, malum ise mevdi intaç eden hastalık ve defin ruhsatiyesi verenin ismi kaydedilecektir. Bu malûmat her ay nihayetinde toplanarak öbür ayın on beşine kadar en yakın Hükümet tabibi ve sıhhiye müdiriyetine bildirilir ve sıhhat daireleri tarafından da mahallî nüfus idarelerine ihbar olunur.

MADDE 221 - Ölü muayene edenler veya defin ruhsatnamesi verenler vefat sebebini kazaen veya bir sâri hastalık neticesi olduğuna dair şüphe veya kanaat hasıl ettikleri takdirde ait olduğu makamı haberdar etmeden defin ruhsatnamesi veremezler. Tabip olmayan yerlerde sâri hastalık şüphesiyle vefat edenler için defin ruhsatiyesi verilip hadiseden akabinde makamı aidesine malûmat verilir.

MADDE 222 - Her şehir ve kasabada cenazelerin bulunduğu mahalden mezarlığa kadar ne suretle nakledilecekleri hakkında mahallî sıhhiye memurlarının mutalâası alınmak şartıyla belediyelerce bir talimatname çıkarılır. Cenazelerin kolayca ve usulü dairesinde nakline nezaret ve bu bapta lâzımgelen vasıtaların ihzarına belediyeler mecburdurlar. Umumi nakil vesaitinin cenaze nakline veya cenaze nakline mahsus vasıtaların sair hususlara tahsisi memnudur.

MADDE 223 - Mezarlıklarda her mezara bir ölü defn olunur ve mezarlıkların mebni olduğu arazinin tabiatına nazaran tayin olunacak zaman mürur etmeden aynı mahalde ikinci bir ölünün defnine ruhsat verilmez. Bu müddet beş seneden aşığı olmaz. Mezarlıkların vüs'ati müsait olan

mahallerde münasip bir mahal ayrılarak isteyenlere aile mezarlığı olarak satılması caizdir.

MADDE 224 - Ölülerin yakılması için fenni usulü dairesinde fırınlar yaptırmak isteyen belediyeler evveleminde bu hususta Sıhhat ve İctimai Muavenet vekâletine müracaat ederek hazırlattıkları projeleri tasdik ettirip müsaade aldıktan sonra tesisata başlayabilirler.

MADDE 225 - Bir cesedi ihrak fırınlarında yaktırmak için aşağıda yazılı vesikaların vücudu lâzımdır:

1 - Ölünün hastalığı esnasında tedavisiyle meşgul olmadığı malum ve sabit olan resmî bir tabip tarafından verilmiş olup vefatın her hangi gayritabii bir sebepten mütevellit olmadığını bildiren bir rapor ve defin ruhsatiyesi.

2 - Cesedinin yakılmasını arzu ettiğini mübeyyin olup mevtanın hayatta iken yazdığı vesika veya bu hususta şifahen arzu izhar ettiğini işitenlerden lâakal üç zatın tahriri şهادet ve tasdikleri.

3 - Müteveffatının ölümünü mucip olan sebebin herhangi cinai bir fiilden münbais olduğuna dair hiç bir şüphe mevcut olmadığını bildiren ve mahallî polis idaresi tarafından verilen vesika

İşbu vesikalar ihraktan lâakal yirmi dört saat evvel mahallî belediyesine biraz olunarak alelûsul vefat defteri mahsusuna işaret edildikten sonra ihrak müsaadesi verilir. Defnedilen ölülerin defninden sonra ihrak için kabirden çıkarılmalarına müsaade edilmez.

MADDE 226 - İhrak neticesi cesetten hasıl olan bakaya hususi kablar derununda mezarlık dahilinde bir daire mahsusada hıfzedilir.

İKİNCİ FASIL

ÖLÜLERİN ÇIKARILMASI VE NAKLİ

MADDE 227 - Cesetlerin tamamıyla tahallül ve tefessühünden evvel mezarlar açılarak ölülerin çıkarılması için behemehal mahallî belediyesinin müsaadesi alınmak lâzımdır. Bu hususta sıhhat memurlarının mutalaası alınmalıdır. Adli otopsiler bu hükümden müstesnadır. Yalnız mahallî belediyesine keyfiyet bildirilir.

MADDE 228 - Bir ölünün gerek defninden evvel ve gerek defninden sonra bir kasabadan diğerine nakli için vefat veya defin mahallî olan şehir veya kasaba belediyesinin vesikası istihsal olunur. Bu vesikanın alınması için ölü henüz defnedilmemiş ise defnine ruhsat verildiğini mübeyyin vesikanın ibrazı lâzım gelir. Defnedilmiş ölüler için evvelce vefiyat hakkındaki defteri mahsusuna işaret edilmiş olan kayıtların bir sureti çıkarılır ve bundan başka da her iki halde vefatın sebebi nakli halinde sıhhi bir mahzur tevellüt etmiyeceğine dair tabibin tasdiki iktıza eder.

MADDE 229 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Kolera, veba, çiçek, şarbon, cüzam ve ruam hastalıklarından vefat edenlerin nakli memnu olduğu gibi kolera, veba, çiçek veya lekeli humma hastalıklarından vefat etmiş olanların bir sene geçmedikçe mezardan çıkarılarak başka bir

mahalle nakilleri de memnudur.

MADDE 230 - Bir şehir ve kasabadan diğerine nakledilecek ölülerin Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tertip edilerek belediyelere tebliğ olunacak talimatnamede mündemiç fenni usuller dahilinde tabutlanması lâzımdır. Bu tarzda tabutlanmayan ölülerin nakline mümanaat edilir.

MADDE 231 - Şimendiferlerle nakledilecek ölüler 228 inci maddede gösterildiği surette müsaade alındıktan ve ölünün tabutlanmasının usulü fenniyesi veçhile yapıldığı tevsik olunduktan sonra şimendifer idaresine teslim ve ancak seyri seri ile naklolunur. Hava tarikiyle sevkedilecek ölüler için aynı surette muamele olunur.

MADDE 232 - Uzun müddet devam edecek nakiller için veya sıcak mevsimlerde sıhhat memurları tarafından talep edildiği takdirde, ölülerin tahnit edilmesi mecburidir.

MADDE 233 - Deniz tarikiyle yapılacak ölü nakliyatı için evvel ait olduğu makamdan istihsal edilen vesikalar ölünün gemiye tahmilinden evvel bulunduğu limandaki Hudutlar ve Sahiller Umum Müdürlüğünün memuruna veyahut hudutlar ve sahiller sıhhat işlerine nezaret edenlere tasdik ettirilmelidir. Başka suretle ölülerin gemilere yükletilmesi memnudur.

MADDE 234 - (Değişik: 4255 - 15.6.1942) Ecnebi memleketlerden getirilen ölülerin nakline müsaade edildiğini ve naklinde sıhhi mahzur bulunmadığını tevsik için mahallî idarelerden verilmiş ölü nakil vesikası ibraz edilmesi mecburidir.

ON BİRİNCİ BAP

ŞEHİR VE KASABALAR HIFZISSIHHASI

BİRİNCİ FASIL

İÇİLECEK VE KULLANILACAK SULAR

MADDE 235 - Hususi kanuna tevfikan belediyelerce idare edilen sularla işletilmesi şirketlere bırakılan suların sıhhi hususları Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletinin murakabesine tabidir.

MADDE 236 - İçilmek ve kullanılmak için getirilecek suların fennen içilmesine müsaade edilecek evsafıta olması şarttır. Olmadığı takdirde bunların fennen icap ettiği surette temizlenmesine ve evsafının ıslahına belediyeler mecburdurlar.

MADDE 237 - Şehir ve kasabalarda tevzi edilmek üzere celbedilen su menbalarının etrafında behemhal bir himaye mıntakası tesis edilmelidir. Bu mıntakaların hudutları sıhhat memurları huzuriyle ihtisas erbabı tarafından menbain gıda havzası üzerinde tâyin edilir.

MADDE 238 - Himaye mıntakası olmak üzere menbalar etrafında tâyin ve tahdit edilen arazi belediye mıntakası haricinde de olsa belediye tarafından Belediye İstimlak Kanununa tevfikan istimlaki mecburi olup bu arazinin mesken yapılmak, ekilmek ve sair her hangi hususlar için istimali memnudur.

MADDE 239 - Suları içilmeye ve ev işlerinde kullanılmaya mahsus hususi ve umumi kuyuların ve sarnıçların televvüs eyledikleri veya televvüse maruz buldukları takdirde bunların ıslahını takibe belediyeler mecburdurlar. Sahipleri tarafından ıslah ve televvüs tehlikesi bertaraf edilmeyen kuyular masarifi sahibinden Devlet emvali gibi tahsil edilmek üzere belediye tarafından ıslah edilir.

MADDE 240 - Umuma satılan menba suları mahallî belediyesinin sıhhi murakebesi altında bulunur. Bunlara ve bütün içme suları nakliyatına ait kapların vasıfları ve bu kablara doldurma ve sevkleri tarzı belediyelerce tâyin olunur. Menbaların sahipleri veya müstecirleri menbaların ve su nakledenler suların televvüsten vikayesi için gösterilecek tedbirleri tatbika mecburdur.

MADDE 241 - Suların içilmesi fennen ve sıhhat için tehlikeli olan menba, kuyu, çeşme ve saire gibi mahallere belediyece o suyun mazarratlı olduğunu gösteren ve harici tesirler ile yazıları bozulmayan levhalar asılır.

MADDE 242 - Dere, nehir ve çayların ve çeşmelerin televvüsünü mucip tesisat yapılmasına veya eşhas tarafından bu tarzda telvisat ikâna mümanaat olunur. Fabrika sularının fenni mahzurları tahakkuk eden yerlerde mazarratı izale edilmeden nehir ve derelere dökülmesi memnudur.

MADDE 243 - Bu fabrikaları ve imalathaneleri sıhhi murakabe altında bulunur. Buz imal edilecek sular behemehal 236 nci maddede zikredilen içme suları evsafını haiz olmalıdır.

İKİNCİ FASIL

MECRALAR VE MÜZAHREFAT İMHASI

MADDE 244 - Mahsus kanununa tevfikan belediyelerce inşa ettirilmiş ve ettirilecek lağım ve çirkef mecralarının fenni mahzuru olmadığı kabul ve tasdik edilmedikçe, dere, çay, nehirlere akıtılması memnudur. Fenni usul dairesinde mecralar muhteviyatının imhası için kullanılacak sahaların meskenlerden uzak olması ve bunların istimlâk edilerek başka suretle istimal edilmemesi lâzımdır.

MADDE 245 - Mecra inşası mümkün olmayan yerlerde yapılacak çukurların fenni vasıf ve şartları Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tâyin olunur. Bu çukurların muayyen fasılalarla temizlenmesi için belediyelerce münasip ve sıhhi mahzurlardan salim tahliye ve nakil vasıtaları tedarik olup ücret mukabilinde halka tahsis edilir. Çukurlar muhteviyatının dökülmesi için madde 244 de yazılı olduğu tarzda bir saha tahsis edilmelidir. Beşeri mevaddı gaitanın her nevi sebze ve saire zeriyyatında gübre olarak istimali memnudur.

MADDE 246 - Yirmi binden fazla nüfusu olan şehirlerde umumi caddelerde veya belediyelerce tâyin edilecek mıntakalar içinde hayvan ahır bulundurulması memnudur.

MADDE 247 - Şehirler ve kasabalar belediye hudutları dahilinde görülen hayvan işlerinin ortadan kaldırılması ve mazarratlarının izalesi belediyeye aittir. Köyler ve köyler civarındakiler köy ihtiyar heyetlerince gömülürler.

MADDE 248 - Belediyesi olan her şehir ve kasaba sokakların yıkanmak ve süpürülmek suretiyle temiz tutulması mecburidir. Toplanan süprüntüler bunların etrafa yayılmasına ve dökülmesine mani olacak vasıtalarla nakledilerek şehir ve kasabanın vaziyetine göre en münasip olarak kabul edilen şekilde imha veya ihrak edilir. Nüfusu elli binden fazla olan şehirlerde bu süprüntüden istifade edilmek üzere lâzımgelen tesisat yapılır. Sokaklarda veya evler içinde süprüntü birikip kalmaması için belediyelerce tedabir ittihaz olunur.

MADDE 249 - Belediyelerce şehir ve kasaba dahilinde telvisata meydan vermemek üzere münasip mahallerde fenne muvafık şekilde aptes yerleri tesis ve mevcutları ıslah olunur. Belediye teşkilâtı olmayan yerlerde bu mecburiyet köy ihtiyar heyetlerine aittir. Cadde ve sokaklarda ve meskenler kurbünde ve belediyelerce tâyin edilecek hudutlar dahilinde açıktan defi hacet etmek kati surette menedilir.

ÜÇÜNCÜ FASIL

MESKENLER

MADDE 250 - Mahallî belediyelerin ruhsatı olmaksızın her nevi mesken ve umuma mahsus binalar inşası memnudur. Müsaadenin istihsali için binanın projesi belediyeye tevdi edilir. Bunlardan umuma mahsus binalara ait bulunanlar hakkında sıhhiye heyetinin mutalâası alındıktan ve meskenlere ait olanların Sıhhat Vekâleti tarafından tesbit edilecek, sıhhi şartlara muvafık bulunduğu ve her nevi binanın mevzu nizamla da uygun olduğu anlaşıldıktan sonra proje sahibine iade ve inşaata müsaade olunur. Bina sahipleri projelerin tevdiinden itibaren nihayet yirmi gün zarfında bir cevap almadıkları takdirde inşaata başlamakta muhtardırlar.

MADDE 251 - Müsaade talep edilmeden veya teklif olunun sıhhi şartlar nazarı dikkate alınmadan inşaat yapıldığı takdirde bu inşaatın itmanına ve itmam edilmiş ise sıhhi şartları veya müsaade muamelesini ikmal etmedikçe iskânına ve istimaline mümanaat olunur.

MADDE 252 - Yeni inşa edilerek sahibi oturacak veya kiraya verilecek binaların ilk defa iskânından evvel içinde oturacaklar için sıhhi ve fenni mahzurları olmadığı belediyelerce tasdik edilmeden iskân ve icarı memnudur. Bu tasdik için binanın, aralarında bir sıhhat memuru da bulunduğu bir heyet tarafından tetkiki ve rapor verilmesi lâzımdır.

MADDE 253 - Nüfusu elli binden fazla olan belediyelerde belediyeler ikâmetgâhların sıhhi şartlarını dima nazarı teftişte bulundurmak üzere ber meskenler idaresi tesisine mecburdurlar. Bu idareler azami iki odayı havi evlerle daha büyük olmakla beraber kiraya verilen evleri, bekar ikametgâhlarını ve pansiyonları ve ameleye tahsis edilen ev veya odaları, bodrum ve tavan aralarında bulunan ve icara verilen ikametgâhları teftiş ve murakabe ederler.

MADDE 254 - İnşaatı itmam edilmiş olsun veya olmasın için oturanların veya komşularının sıhhatine veya hayatına ehemmiyetli zarar vereceği anlaşılan meskenlerin ıslahına sahipleri mecburdurlar. Bunun için meskenler idaresi olan yerlerde bu idarelerin mevcut bulunmayan mahallerde belediyelerin sıhhat ve fen memurlarının verecekleri esbabı mucibeli raporlar belediye reislerince vilayetlerde valiye ve kazalarda kaymakamlara tevdi edilir. Vali ve kaymakamlar esbabı mucibeli raporları mahallî hıfzıssihha meclislerine tevdi ile karar talep

eyler.

MADDE 255 - Hıfzıssıhha meclislerince verilen karar belediyelerce zikredilen esbabı mucibeyi kabul ve tasvip eder veya ret eyler mahiyette olsa da her iki halde bu kararlar Vilayet İdare Heyetlerinin temyizen tasdikiyle muteber olur.

MADDE 256 - Sıhhi mahzurları görülen binaların sahipleri belediyelerin esbabı mucibeli raporlarını görmeğe salahiyettar oldukları gibi hıfzıssıhha meclisleri huzurunda beyanı mutalâa etmeğe veya vekilleri vasitesiyle fikirlerini söyletmeğe mezundurlar. Bu husustaki müzakerattan lâakal 15 gün evvel binaların sahipleri keyfiyetten tahriren haberdar edilmelidir.

MADDE 257 - Mahzurları görülen binaların hıfzıssıhha meclisleri kararı ve Vilayet İdare Heyetlerinin tasvibiyle takarrür eden tadilat, ıslahat veya tamirat icra edilmeden tamamen veya kısmen mesken olarak istimali memnudur. Etrafında bulunanların hayat ve sıhhati için tehlike iras eden binalar hakkında da aynı suretle muamele icra edilir ve bu tehlikenin vukuu yakını olduğu takdirde belediyelerce tehlikenin süratle izalesi temin ve masarifi Devlet emvali gibi sahibinden tahsil olunur.

DÖRDÜNCÜ FASIL

HANLAR, OTELLER VE UMUMİ MAHALLER

MADDE 258 - Bütün oteller, hanlar ve misafirhaneler sıhhi şartları mecburi ve asgari olarak ihtiva etmeleri lâzımgelen müştemilatı belediyelerce, belediye hudutları haricindeki yerlerde vilayet veya kaza sıhhat memurlarınca tâyin ve murakabe edilir.

MADDE 259 - Sıhhi şartları haiz olmayan ve hastalıkların intikaline vasıta olduğu görülen otel, han ve sair misafirhaneler her türlü mahzurdan salim bir surette ıshalı sabit oluncaya kadar kapatılır.

MADDE 260 - Otelcilik, hancılık edecek veya herhangi suretle olursa olsun ücretle misafir kabul edecek olanlar hususi müsaadeyi haiz olmalıdır. Bu müsaadeler belediye hudutları dahilinde belediyelerce, bu hudutlar haricinde valiler veya kaymakamlarca ita edilir. Müsaade verilmeden evvel bu mahallerin sıhhi mahzurlardan ari ve lâzım gelen şartları haiz olduğu sıhhat memurlarınca da tesbit olunur.

MADDE 261 - Bütün eğlence mahalleri, tiyatro, sinema, bar gazino ve kahve ve emsali yerler ve halkın bir arada toplanmasına mahsus sair umumi mahaller ve hamamlarda halkın sıhhatini vikaye ve selametini temin için riayeti lâzımgelen tedbirler mahallî belediyelerce neşrü ilân olunur. Bu tedbirlere kısmen veya tamamen riayet edilmeyen mahallerde her türlü içtimalar men edilir.

BEŞİNCİ FASIL

YENİ TESİS OLUNACAK VEYA TEVSİ EDİLECEK ŞEHİR VE KASABALAR

MADDE 262 - Nüfusu yirmi bin veya daha ziyade olan şehir ve kasabalar belediyeleri bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren üç sene zarfında şehir veya kasabanın tevsi ve ıslahı için bir müstakbel şekil projesi tanzim etmeğe mecburdur.

Bu proje yeniden yapılacak veya ıslah edilecek sokakların istikamet ve genişliğini, meydanların, umumi mahallerin, bahçelerin ve abidelerin yerlerini ve vaziyetlerini gösteren bir haritayı ve yapılacak tesisatın senelere taksim edilmiş olmak üzere belediye meclisinde tasdik edilmiş bir programı ihtiva etmelidir.

MADDE 263 - Nüfusu yirmi binden az ve beş binden fazla olan şehir ve kasabalar belediyeleri de nüfusları her iki nüfus tahriri devresi arasında % 15 miktarında bir çoğalma gösterdikleri takdirde bu tarzda bir proje ihzarında mecbur oldukları gibi nüfusu her neye baliğ olursa olsun 228 inci maddede yazılı olduğu veçhile içme ve kaplıca mahallî olarak kabul edilen şehir ve kasabalarda bu projeyi tanzim ettirirler.

MADDE 264 - (...) (Madde 264, 15 Mayıs 1959 tarih ve 7269 sayılı Kanununun 51. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

MADDE 265 - Belediyelerce tanzim ettirilecek olan bu plan ve projeler icabında tetkik edilmek üzere Dahiliye ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaletlerince talep edilebilir. Bu takdirde bu vekaletlerce teklif edilecek tadilatın kabulü mecburidir.

MADDE 266 - Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lâzımgelen asgari müştemilatı, umumi ve müşterek ikametgâhlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştigal edilen mahallerin han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taalluk eden hususlara ait riayetleri lazımgelen kaideleri ihtiva eder.

MADDE 267 - Belediyelerin mensup oldukları vilayetler vasitasiyle gönderecekleri sıhhi zabıta talimatnameleri Dahiliye ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince tetkik ve tasvip edilmeden mer'iyete konulamaz.

Bu talimatnamede yapılacak esasa mütaallik tadiller aynı şartlara tabidir.

ON İKİNCİ BAP

GAYRİSİHHA MÜESSESELER

MADDE 268 - Civarında ikamet eden halkın sıhhat ve istirahatini ihlal eden müesseseler ve atelyeler bu kanunun neşrinden itibaren, resmî müsaade istihsal edilmeksizin açılmaz.

MADDE 269 - 268 inci maddede zikredilen müesseseler ve atelyeler üç sınıfta tefrik olunur:

Birinci sınıf - Hususi meskenlerden behemehal uzak bulundurulmaları icap edenler.

İkinci sınıf - Hususi meskenlerden behemehal uzaklaştırılması icap etmemekle beraber müsaade verilmezden evvel civarında ikamet edenlerin sıhhat ve istirahatleri üzerine gerek tesisatları ve gerekse vaziyetleri itibariyle bir mazarrat yapmayacağına kanaat husulü için tetkikat yapılması iktiza eden müesseseler.

Üçüncü sınıf - Meskenlerin yanında kalabilmekle beraber yalnız sıhhi nezarete tabi tutulması icap eden müesseselerdir.

MADDE 270 - Bu kanuna müteferri olmak üzere bu üç sınıf müessese ve atelyelerin bir listesi Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince İktisat Vekâletinin de mutalaası alınmak şartıyla tanzim olunur. Bu listede mündemiç olmayan müessese ve atelyelerin hangi sınıftan addedileceği badehu yine aynı suretle tâyin edilir.

MADDE 271 - Birinci sınıf müesseselerin tesisi için ancak Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince müsaade olunur ve İktisat Vekâletine malûmat verilir. Bu hususta müsaade almak üzere müessesenin bulunduğu mahalde en büyük mülkiye memuruna bir istida ile müracaat edilir. Bu istida müessesenin nevi, ne ile iştigal edeceği ve bir tafsilat kaydedilmelidir. Bu müracaat evrakı mahallî sıhhat memurlarının raporiyle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine gönderilir. Vekâletçe icabında yaptırılacak tetkikat ve tahkikattan sonra resmî müsaade verilir.

MADDE 272 - İkinci ve üçüncü sınıf müesseselerin tesisi için mahallî sıhhat memurlarının muvafık raporları üzerine mahallî en büyük mülkiye memurunca resmî müsaade verilir ve Sıhhat ve İktisat Vekaletlerine bildirilir.

MADDE 273 - Birinci sınıf müesseseler ve atelyeler civarında ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince tasdik edilecek mesafe dahilinde meskenler veya insanların ikametine mahsus sair mahallerin bulunması memnudur.

MADDE 274 - Bu kanunun neşri tarihinde mevcut olup civarında makim halkın sıhhat ve istirahatlerini ihlal eylediği mahallî sıhhat memurlarının raporu ve Vilayet İdare Heyetine tasvibi ile tebeyyün eden birinci sınıfa dahil müesseselerin İktisat ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletleri kararıyla nakli ve sahibinin mümanaatı halinde seddi caizdir.

MADDE 275 - Birinci sınıfa dahil bulunan müessese ve atelyelerden işbu kanundan evvel tesis edilmiş olanlar başka bir mahalle naklettikleri veya faaliyetlerini altı ay müddetle tatil eyledikleri takdirde yeniden tesis edilecek müessese mahiyetinde telakki edilerek müsaade istihsali lâzım gelir.

ON ÜÇÜNCÜ BAP

SIHHİ İSTATİSTİK VE COĞRAFYA VE PROPAGANDA

MADDE 276 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine ait istatistik hizmetleri aşağıda gösterilmiştir:

1 - Doğum, evlenme, ölüm ve ölüm sebepleri.

2 - Kara, deniz, hava tarikleri üzerinde yapılan sıhhi tedbirler.

3 - Hastane, dispanser, sanatoryumlardaki ve sair tedavi müesseselerindeki hastalar ve zaifler halinekahette bulunanlar.

4 - Sâri ve istilai hastalıklar.

5 - Meslek hastaları.

6 - Memleketin sıhhi coğrafyasına ait malûmat.

7 - Sıhhi ve içtimai hizmetlere taallük edip Yüksek Sıhhat Şurası tarafından tâyin edilecek sair mesail.

MADDE 277 - Devlete ait hava rasat müesseseleri Sıhhat Vekâletinin tıbbi ve sıhhi istatistik ve coğrafya tanzimi için icap eden her nevi malûmat itaya mecburdurlar.

MADDE 278 - Devlet umumi, istatistik dairesi her ay nihayetinde 276 ncı maddede zikredilen hususlara mütaallik olup ıttılâ hasıl eylediği ihesai malûmatı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletine verir.

MADDE 279 - Bilûmum hususi hastaneler, sanatoryumlar, dispanserler müdürleri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletince talep edilecek istatistikleri muayyen mühletler dahilinde vermeğe mecburdurlar.

MADDE 280 - Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti sâri ve salgın hastalıklardan korunma, çocuk büyüme ve sıhhi şartlar dairesinde yaşama gibi sıhhi meseleler halkı tenvir için kitap, levha, risale neşreder, sıhhi propaganda müessesatı yapar ve konferanslar verir ve her nevi sinema filimleri gösterir. Bu gibi hizmetler meccanidir. İcabı takdirinde lâzımgelen vasıtaları haiz seyyar sıhhi propaganda kolları teşkil olunur.

(Ek fıkra: 2690 - 22.9.1983) Ana sütü ile beslenmenin önem ve üstünlüğünün öğretilmesi, yaygınlaştırılması, süt çocukları ve küçük çocukları besleme yönteminin öğretilmesi konularındaki eğitim ve öğretim; halk eğitimi ve beslenme konularında uygulamalı eğitim yapan gerçek ve tüzel kişilerle birlikte, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından sağlanır. Bu eğitim, ana sütü ile beslenmenin yaygınlaştırılmasını önleyici veya çocuk besinlerini reklam edici nitelikte olamaz.

MADDE 281 - Bütün mekteplerde en son ilmi müktesebata tevfikan hıfzıssıhha dersi tedrisatı mecburidir. Bu dersler mütehasıs zat tarafından tedris ve programları Maarif Vekâletiyle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti tarafından müştereken tesbit olunur.

ON DÖRDÜNCÜ BAP

CEZA HÜKÜMLERİ

MADDE 282 - (Değişik: 2890 - 24.9.1983) Bu Kanunda yazılı olan yasaklara aykırı hareket edenler veya zorunluluklara uymayanlar hakkında; Kanunda ayrıca bir ceza hükmü gösterilmediği ve fiilleri Türk Ceza Kanununda daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, üç aydan altı aya kadar hafif cezası ve beşbin liradan otuzbin liraya kadar hafif para cezası verilir. Ayrıca, fiilin işleniş şekli ve niteliğine göre failin suça vasıta kıldığı meslek ve sanatın yedi günden üç aya kadar tatiline ve aynı süre kadar işyerinin kapatılmasına da hükmedilebilir.

MADDE 283 - Bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine taallûk edip 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde mezkûr memnuiyetlere muhalif hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 16 Nisan 1340 tarih ve 486 numaralı kanun mucibince cezalandırılır.

MADDE 284 - 66 ve 67 nci maddelerde zikredildiği üzere sâri hastalıklar hakkında tetkikatta bulunmağa salâhiyattar memurlara muhalefet eden kimseler Ceza Kanununun 263 üncü maddesi mucibince cezalandırılır.

MADDE 285 - 78 nci maddede yazılı memnuiyete rağmen lâboratuvarlarında kolera ve veba ve ruam kültürleri bulunduranlar yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasıyla tecziye edilirler ve bu kültürler müsadere ve imha edilir.

MADDE 286 - Tathir ve tephir edilmeden satılığa çıkarılan 85 inci maddede yazılı eşyaya vaziyet ve tathirata icra ve bu hizmetten mütevellik bütün masarifi sahibinden tahsil olunduktan sonra iade olunur.

MADDE 287 - 101 inci maddede zikredilen tedbirlere muhalefet edenler veya tedaviye icabet etmeyenler hakkında Ceza Kanununun 526 ncı maddesi tatbik olunur.

MADDE 288 - (Değişik: 1961 - 14.5.1932) 103 üncü maddedeki mecburiyete riayet etmeyenler (Değişik ibare: 4854 - 24.4.2003 / m.1/A-7) "seksenyedimilyon lira idari para cezası ile cezalandırılırlar."

MADDE 289 - 109 uncu maddedeki mecburiyete riayet etmiyen tabipler (Değişik ibare: 4854 - 24.4.2003 / m.1/A-7) "yüzmilyon lira idari para cezası" ile cezalandırılırlar.

MADDE 290 - 110 uncu maddede yazılı cürümleri irtikâp edenler hakkında Ceza Kanununun 459 uncu maddesi hükümleri tatbik olunur. Frengili bir çocuk frengiye musap olduğu bildirilmeyerek salim bir süt anneye verilir ve süt anne frengiye duçar olursa faili hakkında aynı ceza verilir.

MADDE 291 - 112 nci maddede gösterilen tedbirlere riayet etmeyen ve tedaviye icabet etmeyenler Ceza Kanununun 526 ncı maddesi hükmünce cezalandırılır.

MADDE 292 - 137 nci maddede gösterilen mecburiyete riayet etmeyen gemi süvarileri (Değişik ibare: 4854 - 24.4.2003 / m.1/A-7) "6.11.1981 tarihli ve 2548 sayılı Gemi Sağlık Resmi Kanunu gereğince verilecek para cezasından ayrı olarak seksenyedimilyon lira idari para cezası" ile cezalandırılır.

MADDE 293 - 138 inci maddedeki şeraite muvafık olmayan gemilerin kaptanları (Değişik ibare: 4854 - 24.4.2003 / m.1/A-7) "Gemi Sağlık Resmi Kanununda yer alan para cezalarının on katı idari para cezasıyla" cezalandırılır.

MADDE 294 - Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaletiyle İktisat Vekâleti tarafından 141 inci maddede gösterildiği veçhile müştereken tesbit edilen nizamnamede mündemiç levazım ve saireyi bulundurmayan ve yolcuların selamet ve emniyetini temin eyliyecek tedbirlere riayet etmeyen gemi sahip veya sürevelerinden (Değişik ibare: 4854 - 24.4.2003 / m.1/A-7) "üçyüzkırkyedimilyon lira idari para cezası" alınır ve bu levazım ikmal edilinceye kadar gemilerin seyrüseferlerine mümanaat olunur.

(Ek fıkra: 4854 - 24.4.2003 / m.5) Bu Kanunda yazılı olan idari para cezaları o yerin en büyük mülki amiri tarafından verilir. Verilen idari para cezalarına dair kararlar ilgililere 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

MADDE 295 - 179 ncu maddede zikredilen nizamname ile Sıhhat ve İctimai Muavenet ve İktisat Vekaletlerince müştereken tesbit edilen tedbirlere riayet etmeyen iş sahipleri beş yüz liraya kadar ağır cezayı nakdi ile cezalandırılır, bu yüzden şahsi veya umumi zarar hasil olduğu takdirde ahkâmı umumiye mucibince takibatı kanuniyle ifa edilir.

MADDE 296 - 185 inci maddedeki memnuiyet hilafına hareket edenler Ceza Kanununun 396 ncı maddesi mucibince cezalandırılır.

MADDE 297 - 186 (...) (*) ncı maddede zikredilen fiilleri irtikâp edenler Ceza Kanununun 398 inci maddesi ve 187 nci maddesi fiilleri yapanlar 363 üncü maddesi mucibince cezalandırılır.

(*) Madde 297 de yer alan "ve 188" ibaresi, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 298 - 205 inci maddedeki mecburiyete riayet edilmeyen mahaller mahkemelerce muvakkaten ve mecburiyet ifa edilinceye kadar seddedilir.

MADDE 299 - 215 inci maddede zikredilen defin ruhsatiyesi olmadan cenaze defneden mezar bekçileri veya ölü sahipleri Ceza Kanununun 526 ncı maddesi mucibince cezalandırılır.

MADDE 300 - 227 nci maddede zikredilen istisna haricinde lâzımgelen müsaadeyi almadan

herhangi suretle olursa olsun mezarları açanlar altı aydan bir seneye kadar hapsedilir.

MADDE 301 - Müsaadesiz bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler hakkında Ceza Kanununun 526 ncı maddesi hükmü tatbik olunur.

MADDE 302 - Belediyelerce 252 nci maddeye tevfi kan sıhhi mahzuru olmadığı tasdik edilmeden sahip oldukları binaları iskân ettirenler veya icara verenlerden yüz liradan beşyüz liraya kadar ağır cezayı nakdi alınır veya bir senelik bedeli icarının iki misli cezaen tahsil olunur.

ON BEŞİNCİ BAP

UMUMİ HÜKÜMLER

MADDE 303 - Bu kanunda zikredilen sıhhat memurları; Devlet, belediye ve idarei hususiye işlerinde kullanılan tabipler ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletinin lüzum göreceği ve mezuniyet vereceği hususlarda tabiplerin maiyetinde bulunan küçük sıhhat memurlarıdır.

MADDE 304 - Bu Kanunda zikredilen nizamname, talimatname ve saire kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında tertip ve ikmal olunur. Elyevm mevcut ve aynı işlere müteallik nizamname ve talimatname hükümleri bu kanun hükümlerine tearuz etmedikçe yenileri neşredilinceye kadar muteberdir.

MADDE 305 - İşbu kanunda yazılı resmî vazifeleri ve muameleleri yapacak olan Hükümet ve belediye hekimleri ile küçük sıhhiye memurları veya bunların makamına kaim olacak sair memurlar bu muamelelerden dolayı hiç bir sebep ile alâkadarlardan ücret alamazlar.

MADDE 306 - Bu Kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren 28 Haziran 1300 tarihli Ceraimi Sıhhiye Kanununun ve 1316 tarihli mamulatı dahiliyeden olan sade yağlarının muhafazai sâfiyetine dair Nizamname ve 1323 tarihli Aşı Nizamnamesi ve 31 Mart 1330 tarihli Emrazı Sâriye ve İstilâiye Nizamnamesi ve 25 Ağustos 1330 tarihli Tifo aşısının lüzum görülecek mahallerde tatbikinin mecburi olduğuna dair kararname 1 Haziran 1331 tarihli Kastamonu Vilayeti ve Bolu Sancağı frengi mücadele teşkilâtı sıhhiyesi hakkındaki Nizamname ve 30 Eylül 1331 tarihli Kolera Aşısının lüzum görülecek mahallerde tatbiki mecburi olduğuna dair olan İrade ve 4 Nisan 1333 tarihli Sakarinin Gümrüklerden İmrarı Hakkındaki Kanun ve 5 Şubat 1137 tarihli ve 90 numaralı Frenginin Men ve Tahdidi Sirayeti hakkında Kanun ve 26 şubat 1927 tarihli Emrâzı Sariye ve İstilâiye Nizamnamesine ilâve edilen ahkâm hakkındaki kanun hükümleri mülğadır.

MADDE 307 - Şubat 1331 tarihli Sıhhiye Nezareti teşkilâtına ait kanunla teşkil edilmiş olan Meclisi Alii Sıhhi mülğadır. Muhtelif kanunlarla bu meclise verilmiş olan vazifeler Yüksek Sıhhat Şûrası tarafından ifa kılınır.

EK MADDE 1 - (1627 - 14.11.1972) Bu Kanunda yazılı suçları işleyenler hakkında 303 üncü maddede yazılı kimseler tarafından düzenlenen tutanaklar aksi sabit oluncaya kadar muteberdir.

EK MADDE 2 - (1627 - 14.11.1972) Bu Kanunun 69 uncu maddesi gereğince alınmış olan

tedbirlerden çevre sağlığı ile ilgili olanlara uyulmaması halinde 303 üncü maddede yazılı yetkililerce 10 liradan 30 liraya kadar para cezası alınır.

Bu cezaya tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde o yer sulh ceza hakimliğine itirazda bulunulabilir. Süresinde itiraz olunmaz veya itiraz reddedilirse bu para cezaları yetkili memurlarca derhal tahsil olunur.

Bu tahsilat Muhasebi Umumiye Kanunu hükümlerine göre sağlık ocakları veya Hükümet tabipliklerinde görevlendirilecek muhasip muteberleri vasıtasıyla ve mutemet makbuzları karşılığında yapılır.

Tahsilât derhal yapılmadığı takdirde tebliğ tarihinden itibaren üç gün içinde ilgili yerlere ödeyenler hakkında ayrıca takibat yapılmaz. Bu süre içinde ödenmeyen cezalar iki kat olarak 15 gün içerisinde tahsil olunur.

Bu süre içinde de ödenmeyen cezalar üç kat olarak Amme Alacaklarının Tahsil Usulü hakkındaki 6183 sayılı kanun hükümlerine göre sağlık ocakları veya Hükümet tabipliklerince tahsil olunur.

EK MADDE 3 - (2890 - 22.9.1983) Bu Kanununun 185, 186, 187 (...) (*) nci maddelerinde sayılan yasaklara aykırı fiilleri sebebiyle mahkûm edilenler hakkında da Türk Ceza Kanununun 402 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanır.

Bu Kanun kapsamına giren ve umumun sıhhatine (...) (*) ilişkin davalara mahkemelerce, 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanununun 1 inci maddesindeki yer ve 4 üncü maddesindeki zaman kaydına bakılmaksızın suçüstü hükümlerine göre bakılır ve hükümler kesinleştikten sonra bunların birer sureti Cumhuriyet savcılıklarınca doğrudan doğruya Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına gönderilir.

(*) Ek Madde 3 ün 1. fıkrasında yer alan "ve 188" ibaresi ve aynı maddenin son fıkrasında yer alan ", yenecek ve içilecek şeylere" ibaresi, 5.6.2004 tarih ve 25483 sayılı R.G.'de yayımlanan, 27.5.2004 tarih ve 5179 sayılı Kanunun 37. maddesi hükmü gereğince madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 308 - Bu Kanun neşri tarihinden itibaren altı ay sonra mer'idir.

MADDE 309 - Bu Kanun hükümlerinin icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.